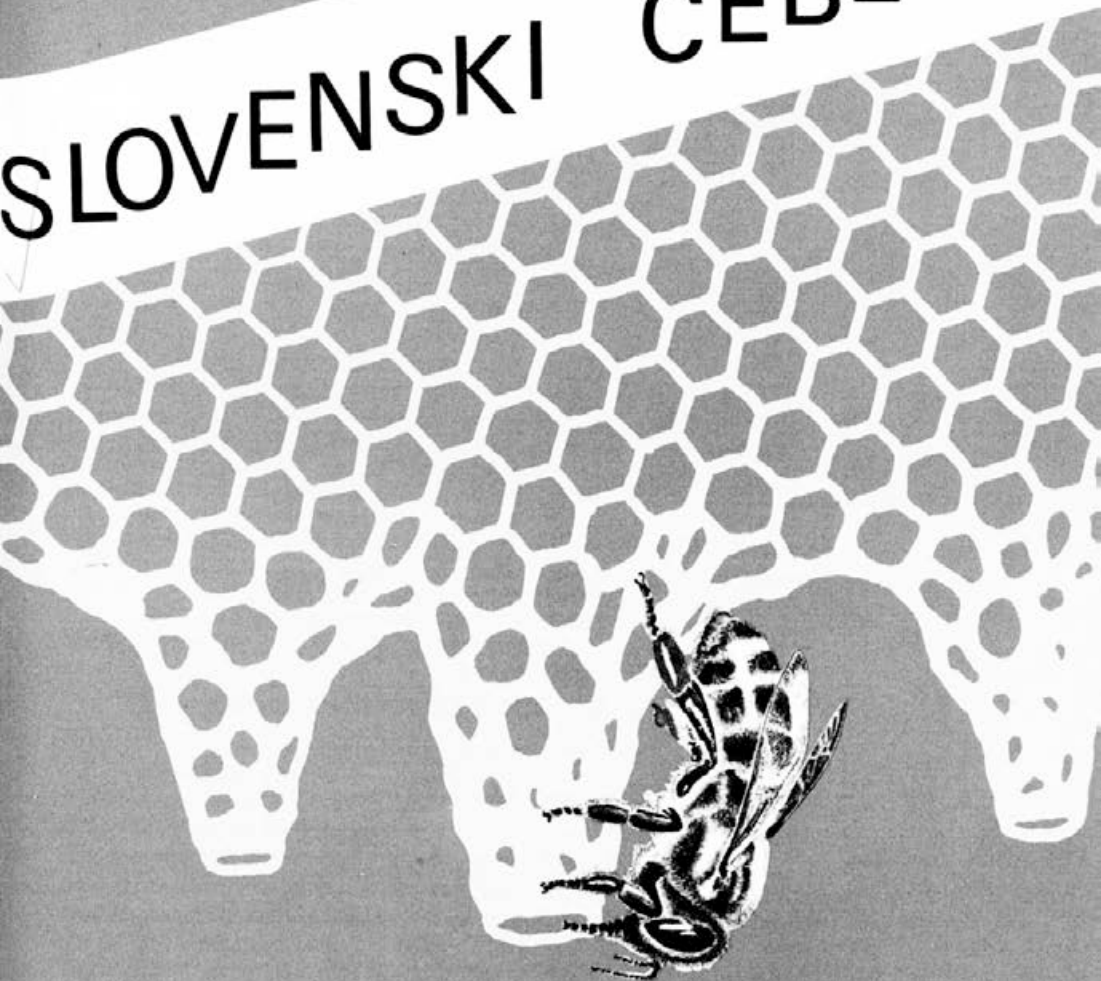

SLOVENSKI ČEBELAR

LETNIK LXXVI

1974

ŠT.

7

VSEBINA

Inž. Jože Babnik: Čebelar in čebele v juliju	213
Prof. Edi Senegačnik: Kakšne čebelne družine odbiramo za plemenjake	215
Jože Resnik: Zakaj so potrebna preizkuševališča krajevnih čebelnih rodov	218
Ivan Krajnc: Zenačevanje čebelnih družin — ali je to koristno	219
Dr. R. Rärman: Katera biološka spoznanja so uporabna v čebelarški praksi (prev.)	221
Lojze Kastelic: Kako pridelati več kakovostnega voska	226
IZKUŠNJE IN PREIZKUŠNJE NASIH ČEBELARJEV	
Janez Fuis: Nekaj izkušenj pri ogrebanju rojev	228
Milan Snoj: Dodajam več matic v eno gnezdo	233
Jožef Cernejšek: Medno vino in medico si pridelujem sam	234
NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA	
Charles Mraz: Sodobno čebelarstvo v Wermontu — ZDA (prevod)	235
IZ POPOTNE TORBE MLADIH ČEBELARJEV	
Martin Mencej: Na šestem jugoslovanskem zboru mladih ustvarjalcev so se tudi naši najmlajši čebelarji zadovoljivo predstavili	237
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA	
Poročilo tajnika Borisa Modrijana na obnem zboru ZČDS, dne 21. aprila 1974	241
OSMRTNICE	
BILTEN MEDEX — export-import, d. e. kooperacija	
Kako ocenjujemo pri Medexu med	229
Slovenski čebelarji — močno Medexovo pridelovalno zaledje	231

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 50,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II, tiska Tiskarna LJUBLJANA v Ljubljani.

Izdajateljski svet: Dušan Svava, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, Ana Marija Sedej, Joško Slander, Janez Terlep.

Uredniški odbor: France Guna, inž. L. Klun, Ivan Krajnc, Martin Mencej, inž. L. Podjavoršek, dr. Nežka Snoj in Joško Slander.

Glavni urednik: Martin Mencej, odgovorni urednik: inž. Ludvik Klun.

Odgovorni urednik Biltena — Medex — exp. — imp. Maks Gregorec.

Letna naročnina za nečlane 55,00 din, za tujino 60,00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Stevilka žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva cesta: 50101-678-48636. Telefon: 20-208.

Zunanja stran ovitka delo Vilija Kožarja.

Na plemenilnih postajah je v teh mesecih obilo dela
Naša slika je s plemenilne postaje »Josipa Verbiča« v Kamniški Bistrici

ČEBELAR IN ČEBELE V JULIJU

JOZE INZ. BABNIK

Leto se je prelomilo. Kdor v prvi polovici leta še ni točil, bo težko na koncu leta rekel, da je bilo leto medeno. V začetku julija je glavna poletna paša na kostanju in čeprav ni donos največji, se bodo čebele na njej najboljše pripravile na daljšo julijsko brezpašno dobo.

Kostanjeva paša je tudi glavna preizkušnja za čebelarja-začetnika. Ob tej paši se pokaže, ali čebelar že res pozna čebele.

Po statističnih obdelavah v svetu ima komaj 4% ljudi nagnenje do čebelarstva. Od tega števila ima možnost čebelarjenja še znatno manj. Mnogokrat je vzrok, da nekdo ne prične gojiti čebel, ker se boji pikov. Pogosto slišimo, da čebelarja čebele poznajo. Temu pa je prav nasprotno, čebelar mora poznati čebele, njihov razvoj in navade, da se bo lahko izognil tej nevšečnosti, ki pa je v malem obsegu celo zdravilo.

Zaradi vsega tega se mora čebelar pripraviti za poseg v panju. Pred vsem je važno naslednje:

Čebelar se bo vedno napravil v platneno, po možnosti svetlo obleko. Volna in temno blago zelo dražita čebele. Pred pregledom si bo obvezno umil roke in obraz, da ne bo čebel motil duh po potu. Ni priporočljivo, da uporablja pred pregledom dišeča mila ali druge dišave. Za večjo varnost lahko zmoči roke s kisom za vlaganje. Za zaščito obraza lahko v začetku uporabi platneni klobuk s pregrinjalom ali pa vsaj platneno čepico. Dobro je, da ima obleko na rokah in nogah zavarovano z rahlo elastiko. Vzrok mnogih pikov so očala s svetlečim okvirjem in tudi prstani.

Do čebel mora pristopiti začetnik zelo mirno in ne sme ščititi obraza z mahanjem rok, pač pa se naj v večjem navalu lepo odmakne v zavetje.

Za pomoč pri pregledih družin si pripravimo izvor dima. Z njim čebele pomirimo, da se umaknejo z robu okvirjev in prično v večjem obsegu sesati med iz satja. Za dimljenje so razni pripomočki od pravega kadilnika z drevesno gobo ali šoto, do zvitka jute, ki jo vložimo v pločevinasto cev.

Namesto žimnatega omelca so stari čebelarji uporabljali vejice bršljina, ki je s svojim duhom pomiril razdražene čebele. Velik del čebelarjev sicer kadi, vendar ni priporočljivo, da je cigareta ali pipa edini izvor dima. Vedeti je tudi treba, da so čebele velik antialkoholik in da takoj reagirajo s piki na čebelarja, ki je pred njihovim obiskom kaj več popil.

Poleg priprave čebelarja, so za pregled družin brez velikega števila pikov potrebni še naslednji pogoji.

Izbrati moramo po možnosti čas pregleda, ko je največ starih pašnih čebel izven panja. Zelo težko bomo

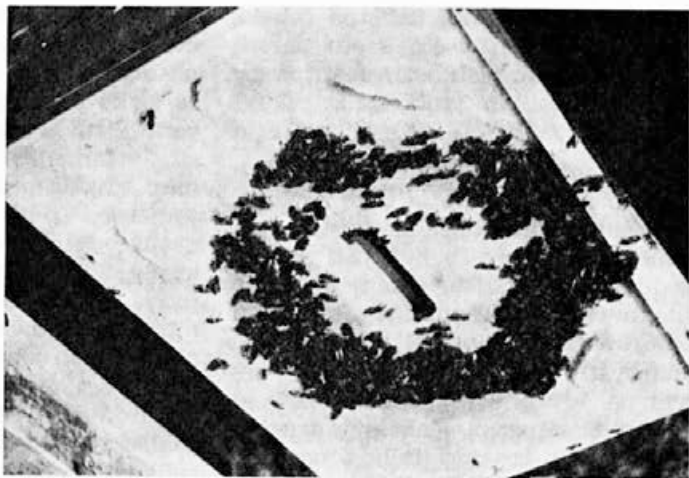
družine pregledovali ob vetrovnem vremenu. Tudi pred nevihto so družine bolj razdražene in glavni del čebel se zbere v zadnjem delu panja in tedaj rečemo, da čebele »sede za dež«. Znano je tudi, da so na kostanjevi paši družine najbolj hude, dočim je na ostalih pašah delo z njimi mnogo lažje. Končno pa je razdraženost čebel tudi dedna osnova, ki jo moramo odklanjati pri odbiri.

Da bo pregled družin potekal mirno brez razburjenja, si moramo pripraviti in izbrati panje tako, da bodo posamezni deli prilagojeni drug drugemu in da ne bo med njimi preveč prostora za gradnjo večjih voščenih prizidkov. Ti so vzrok, da moramo poseči v panj s silo in tedaj ne gre brez pikov.

V kolikor pa smo že dobili nekaj pikov, si bomo bolečino omilili z mokrimi obkladki, ali pa se namažemo s salmijakom; če ni drugega, si za kratek čas položimo na mesto pika hladen kamen. Važno je, da smo takoj po piku izpraskali želo in ne prijelji za želo tako, da bi še pomagali, da nam ves strup izteče v ranico. Večina vztrajnih čebelarjev pa itak postane z leti imunih proti pikom in so oteklina že zelo redke.

Glavna sprememba v tem mesecu pri družinah je ta, da so dosegle svoj končni obseg. Vedeti moramo, da se gnezdo širi dokler se dan daljša. Ko se dan »obesi«, tudi ne moremo od družin zahtevati večjega razvoja in mora biti naša skrb v tem, da čim dalj časa zadržimo sedanji obseg gnezda. Paziti moramo, da se zaleganje ne ustavi. Pri tem nam zelo dobro služi suhi sladkor. Tega dodajamo v pitalnikih, ali na notranji pokrov nakladnega panja (glej sliko). Nikdar ni potrebno suhega sladkorja polivati z vodo. Na začetku polaganja lahko polijemo po sladkorju le malo tekočega medu. Zavedati se

Suhi sladkor na notranjem pokrovu nakladnega panja

moramo, da bodo suhi sladkor jemale le močne družine in tem bo tudi koristil. Slabšim družinam je bolj priporočljivo polagati raztopino.

Po kostanjevi paši moramo zaključiti z večjimi posegi v gnezdo. Pred seboj moramo imeti skrb za nemošteno pripravo jedra čebelne družine za zimo. Na to nas opozarjajo same čebele, ker že prično nanašati med bližje gnezdu. Zaradi tega moramo takoj po kostanjevi paši točit, ker

sam kostanjev med ni najprimernejši za zimo. Poleg tega lahko še v tem času nastopi gozdno medenje in bi kostanjev med pokvaril sortno čistost pridelka.

Pri nakladnih panjih moramo v tem času paziti, da ne ostane razvoj gnezda samo v drugem nastavku, a spodnji prazen brez zalege in medu. Z zamenjavo plodiščnih naklad smo najprilneje pripravili gnezdo za zimo.

KAKŠNE ČEBELNE DRUŽINE ODBIRAMO ZA PLEMENJAKE

PROF. EDI SENEGAČNIK

(Radijsko predavanje)

Tudi v sodobnem čebelarstvu posevčamo veliko skrb odbiri najboljših čebelnih rodov. Tako delajo naši živinorejci pri vzreji najboljših plemenskih živali in tudi kmetovalci pri odbiri najboljših semen oziroma plovov. Odbira dobrih čebel je tem važnejša, ker danes pašni viri pri nas vedno bolj usihajo. Le močni plemenjaki — medarji lahko uspešno iz-

koristijo tudi kratkotrajne paše in napolnijo medišča. Samo tako je naše čebelarjenje lahko tudi rentabilno.

Čebele so odbirali že naši čebelarški predniki. Takrat odbira ni bila težka. Izločali so slabiče in jih odstranjevali. Kar je ostalo, so obdržali. Tako so imele čebele le dobre prednike in morda se moramo prav taki odbiri v preteklosti zahvaliti, da

je ostala naša sivka izvrstna čebela. Zaslovela je po vsem svetu zaradi svojih odličnih lastnosti, zlasti pa zaradi pridnosti in krotkosti.

Sodobni čebelar mora vedeti, da za plemenjenje in razmnoževanje odbiramo in določamo le tiste družine, ki kažejo samo dobre lastnosti v najpopolnejši meri. Te lastnosti so podedovale od daljše, sklenjene vrste enakovrednih prednikov. Pri vsaki odbiri mora čebelar dolgo in vztrajno opazovati zunanje znake čebel, potem pa še njihove gospodarske lastnosti. Posamezne čebelne družine mora torej izredno dobro poznati, predno se odloči za odbiro.

Zunanje znake lahko določimo kar na hitro. To delo lahko najbolje opravi čebelarški znanstveni inštitut, lahko pa tudi naši izkušeni vzrejevalci, ki so že bili na tečajih za vzrejo v tujini. Bistre čebelarjeve oči bodo hitro opazile, kakšne barve so posamezne čebele. To opazujemo vselej, ko pregledujemo čebele na satju ali pa tudi na bradi. Vsa opazovanja vestno in sproti zapišemo. Od naših odbranih čebel zahtevamo namreč, da imajo vse vsaj enako zunanost. Barva telesnega oklepa, to je golega telesa čebel in trotov brez dlačic, je temnorjava, imajo pa lahko svetlejši ali temnejši odtenek. Na drugem in tretjem zadkovem obročku ob zgornjem robu ne sme biti nobenih rumenih prog ali lis. Čebele presojava tudi na trebušni strani zadka. Tu se morajo osrednje temne lise zadnjih obročkov stikati. Dlačice morajo biti dolge in goste samo na glavi, na oprsju in na prvem zadkovem obročku. Barva dolgih dlačic naših čebel je siva. Od tod tudi ime sivka.

Naše matice pa so svetlorjave in temnorjave. Prednost dajemo matičam kostanjeve barve. Pri tem je mišljena barva plodov pravega in ne divjega kostanja. Naše čebele imajo

na hrbtni strani prav tako kot druge evropske čebele po tri neprekinjene pasove, tako imenovane tomente. Naše sivke pa imajo na drugem zadkovem obročku namesto rjavega belkastosiv tomentu podoben pas, zato se nam zdi, da imajo 4 pasove oziroma tomente. To je po mnenju nestorja naših odbiralcev in vzrejevalcev pokojnega profesorja Josipa Verbiča prava sivka. O tem pa bo seveda moral zadnje besedo spregovoriti še naš bodoči čebelarški znanstveni inštitut. K zunanjim znakom sodi tudi krilni indeks. Tudi tega bo določil znanstveni inštitut, prav tako tudi velikost čebel in širino čebeljega oprsja. Za pleme odbiramo največje čebele, ki so seveda vztrajnejše in sposobnejše. Tudi dolžino rilčka bo meril inštitut, ker ga vsak čebelar ne more izmeriti pod mikroskopom.

Mnogo važnejši kot zunanji znaki pa so lastnosti posameznih čebelnih družin, predvsem gospodarske.

Ko smo se Slovenci začeli ukvarjati z vzrejo, smo postavljali na prvo mesto plemensko čistost in šele potem zmogljivost. Praksa je kmalu pokazala, da smo na napačni poti. Ugotovili smo, da je zmogljivost čebelne družine važnejša kakor pa njena popolna plemenska čistost. S smotno odbiro smo prišli na naših plemenilnih postajah in pri posameznih vzrejevalcih do odličnih čebelnih družin, ki niso bile samo dobri medarji, ampak so imele tudi vse zahtevane pasemske odlike. Pri pridnosti upoštevamo seveda na prvem mestu donos medu in voska, zadnja leta pa tudi cvetnega prahu in zadelavine. Prav ta dva imata v zdravilstvu vedno večji pomen in lahko ga bomo dobivali le pri močnih čebelnih družinah. Ugotoviti je treba tudi kakovost vida in vonja ter vnemo, s katero lete čebele na pašo. O pridnosti in zmogljivosti naših čebel poroča v preteklosti in tudi sedanjosti tuja

čebelarstva literatura. Tako poroča avstrijski čebelar list »Wiener Bienenvater« leta 1905 v 12. številki, da je imel neki vodja čebelne opazovalne postaje devet panjev z nemškimi in osem panjev s kranjskimi čebelami. Dnevno so mu največ prinesle naše sivke in sicer od 3.10 do 3.80 kg, nemške čebele pa komaj 2.10 do 2.18 kg. Od naših sivk je dobil povprečno po 37 kg, od nemških pa po 30 kg. Pred nekaj leti pa je poročal znani italijanski čebelar Alber s Sicilije, da je na jesenski paši nabrala največ čebelja družina z matico sivko, in sicer 56 kg, medtem ko so italijanske čebele nabrale mnogo manj.

Poleg pridnosti je zelo važna tudi rodovitnost. Rodovitne čebele se spomladi zelo hitro razmnože. Družine postanejo močne in zato lahko izkoristimo že prve zgodnje in izdatne paše zlasti na akaciji. Rodovitne družine hitro prebole razne bolezni in tudi zimske težave. Ob kratkotrajnih prekinitvah paše, njihove matice ne prenehajo z zalego, pač pa enakomerno zalegajo vse leto, tako lahko gredo v zimo z obilico mladice.

Pri odbiri je nadalje izredno važno, da za pleme ne odbiramo rojivih družin. Od njih v naših pašnih razmerah ne bomo imeli prav nobenih

koristi in naše čebelarjenje bo nerentabilno. Naša sivka, ki ji pojo vsepovsod tako hvalo, pa ima to slabo lastnost, da je nagnjena k rojenju. Tudi tuji čebelarški strokovnjaki ji to očitajo. Toda med številnimi dobrimi družinami po naših čebeljakih je tudi obilica takih, ki ne roje, ampak prelegajo. Čebele namreč vsako drugo ali tretje leto matice zamenjajo, ne da bi pri tem rojile. To je odlična lastnost nekaterih naših čebelnih družin in prav take je treba odbirati za plemenjake.

Važna je tudi dolgoživost. Nekatere čebele se namreč odlikujejo po nadpovprečni starosti. Spomladi imajo malo mrtvic, kar je zelo važno za spomladanski razvoj. Take čebelne družine niti niso najbolj močne. Včasih tudi nimajo najboljših matic, pa so vendar odlične medarice. Seveda je treba tudi take družine odbrati. Naši bodoči plemenjaki ne smejo biti preveč razdražljivi in hudi. Splošno znano je, da je naša sivka krotka in mirna. Tujci, ki čebelarijo z drugimi čebeljnimi pasmami, ki so vse večinoma hude, pravijo, da je kranjska sivka »damska« čebela. Če je kakva družina le prehuda — navadno so to tudi odlični medarji — ne pride

Kolonija zelene progaste lahnide na smrekovi vejici
(Iz knjižice »Medenje in proizvajalci mane«
Foto: F. Šivic

v pošteve, ker je delo v takih panjih zelo težko.

Čebele za pleme morajo biti odporne tudi proti različnim vremenskim neprilikom in boleznim. Take nam letijo na pašo tudi ob hladnih jutrih in pa ob grdem vremenu in ostanejo kljub temu močne. Važno je tudi, da v satju pravilno nameščajo zalego, med in obnožino. Prav tako moramo ugotoviti, koliko grade trotovino, kako hranijo svojo zalego ter kako skrbijo za snago in udobnost v svojem bivališču.

Opazovanje in določanje gospodarskih lastnosti je dolgotrajno opravilo in traja tudi po več let. Ob skrbnem opazovanju in zapisovanju vseh podatkov bo potem čebelar iz svojih zapiskov in ob primerjanju različnih čebeljih družin le odbral tiste, ki bodo prišle v poštev za plemenjake.

Pri nas v Sloveniji imamo že nekaj odličnih plemenitih postaj, ki so v zadnjih letih vzredile več tisoč izvrstnih plemenitih matic. Vodje teh

postaj so se izpopolnili pri znanih čebelarskih strokovnjakih v Avstriji in Nemčiji. Na svojih plemenitih postajah so plemenili odbrane plemenjake z vsemi zahtevanimi genetskimi lastnostmi. Zato našim čebelarjem priporočamo, da si od časa do časa oskrbe kako plemenito matico in s tem zamenjajo kri svojim čebelnim družinam.

Zveza čebelarskih društev Slovenije se je odločila, da bo v posebnem čebelnjaku zbrala najboljše družine, ki jih bodo odbrali v svojih čebelnjakih naši čebelarji. Te izbrane družine bodo potem več let skrbno opazovali predvsem glede na zmogljivost. Izmed teh izbranih čebelnih družin bomo potem odbrali spet najboljše in jih plemenili z izbranimi trotarji. Tako bomo tudi slovenski čebelarji končno le prišli do svojih dobrih in standardnih čebeljih rodov, o katerih že dolga leta toliko pišemo in govorimo.

ZAKAJ SO POTREBNA PREIZKUŠEVALIŠČA KRAJEVNIH ČEBELNIH RODOV

JOZE RESNIK

Za odbiro čebel-matic je najzanimivejše tisto čebelno pleme, ki prenaša določene gospodarske lastnosti na potomstvo. Iz prakse vemo, da so to čebelni rodovi, ki malokdaj rojijo, ampak se matice obnavljajo tudi s prelaganjem. Po vsem neverjetno pa je, da obstajajo tudi takšni čebelni rodovi, ki ne rojijo, temveč si le s prelaganjem obnavljajo matice. Določen čebelni rod se ni sposoben ohraniti brez nagnjenja k rojenju. Na drugi strani so čebelni rodovi s preveliko rojilno vnemo gospodarsko manj zanimivi.

Čebelarimo na absolutnem področju kranjske pasme čebel ali kot se tudi imenuje karnijka. To področje se razprostira od Koroške do Črnega morja in od Dinarskega pogorja do Ukrajine. Po svojih gospodarskih lastnostih in krotkosti so v čebelarskem svetu najbolj cenjene čebele iz

Alpskega področja. Tako je ugotovljeno po naših domačih in tujih strokovnjakih za čebelja genetska vprašanja. To tudi potrjuje domača in tuja literatura.

Kot že rečemo, čebelarimo s karnijko. Iz leta v leto se obnavljajo v panjih matice, čebele rojijo in prelegajo. Vse se odvija natančno po določeni naravni zakonitosti vzdrževanja vrste oziroma plemena. Pri tem se dogaja tisto, o čemer le malokdo, ki goji čebele, vodi določen pregled. Na določenih področjih, kjer ni prometa s čebelami (prevozi na pašo in podobno), se zaradi medsebojne paritve v ožjem sorodstvu izoblikuje nekaj krajevni rod. Krajevni rodovi so pogosto nosilci izrednih gospodarskih zmogljivosti. Potrebno jih je odkriti in ugotoviti. Za to je na razpolago dovolj primerov iz prakse, kar tudi potrjuje znanost.

Po večkratnem parjenju čebel v ožjem sorodstvu se opazi pri potomcih nekakšna izrojenost. S kontroliranim parjenjem na določenih plemeniščih lahko vsaj delno, če ne v celoti, vplivamo na paritev izven sorodstva. Tako parjenje imenujemo križanje ali hibridizacija. Križanci so živahnejši, se hitreje razvijajo, gojijo več zalege. Vse to se potem v končni fazi odraža v višjem donosu.

Na splošno so naša področja popolnoma neraziskana v vpogledu krajevnih rodov. Ta se največkrat nahajajo odmaknjena daleč od prometnih žil, ter so to le manjši čebelarski obrati. Krajevni rodovi so izhodišče za načrtno vzrejo in odbiro čebel-matic. Zato je neobhodno potrebno pristopiti k raziskavi terena, ugotoviti krajevne rodove, jih preizkusiti in ovrednotiti. Za izredne primere je še potrebno ustanoviti rezervate. Zaenkrat so to še samo čebelar-ske skrite rezerve.

Morda ne bi škodovalo, če malce pogledamo preko meja naše lepe domovine, kaj se na področju selekcije čebel dogaja po svetu. Naši severni sosede zavidljivo vztraj-

no vzdržujejo selekcijo karnijke. S svojim natančnim in solidnim delom na področju selekcije so v novejši dobi največ naredili za dober glas karnijki. Tako Avstrijci kot tudi zapadni Nemci vzdržujejo nekakšne krajevne rodove karnijke na obalnih otokih svojega morja. Na otokih vzrejeni krajevni rodovi jim služijo za izhodiščni reprodukcijski material. V zahodnih evropskih državah sistematično naseljujejo tamkajšnje čebelarstvo s karnijko in znjo spodrivajo autohtono »Nigro« ali črno pasmo čebel. Celo na črni celini dobiva karnijka svojo domovinsko pravico. Uvajajo jo v Egiptu in Tuniziji. O tem bi se dalo še pisati, kakor tudi o tem, da so za prevoz čebel iz Evrope v Afriko zgradili posebno letalo.

Iz vsega tu navedenega sledi, da je neobhodno potrebno, predno začnemo z izdelavo načrta za sistematično delo na področju odbire in vzreje čebel-matic, razčistiti pojme o sodobnih selekcijskih prijemih. Vsekakor je potrebno, da naredimo selekcijo vzrejevalci med seboj. Skrajni čas je, da dobi čebelarstvo kot stroka tudi pri nas svoj strokovni temelj!

IZENAČEVANJE ČEBELNIH DRUŽIN — ALI JE TO KORISTNO

IVAN KRAJNC

Pokojni Kastelic Jože iz Mlačeva pri Grosuplju je s tov. Maroltom Jankom iz Stične redno vozil svoje čebele na akacijevo pašo v Volčjo dra-go, kjer sem bil dolgoletni šef železniške postaje. Ne spominjam se več katerega leta je Kastelic pripeljal le polovico svojih čebel na akacijo. Iz čiste radovednosti sem ga vprašal, kje ima ostale čebele. Dejal mi je takole:

»Veste tov. šef, drugih čebel nisem pripravil za pašo. Slabičev nikoli ne vozim okoli. To pa naredim tako, da pripeljem čebele domov in jih združim, da so močne. Slabičem poberem zalego in čebele ter jih pustim kar doma, kjer jih dražilno pitara. Močne družine pa mi dajo med

in s tem dohodek. Letos zaradi bolezni nisem imel časa vsega narediti.«

Kot začetni čebelar sem mu ugovarjal, češ da v knjigah piše, da spomladi mora čebelar vse družine izravnati, nakar mi je dejal, da »to delajo le gospodje. Oni pišejo vsemogoče stvari, medtem ko preprost čebelar čebelari tako, da od čebel nekaj dobi. Veste, bil se mdvakrat v Ameriki. Tam čebelarji cele panjove skupaj devajo in toliko medu pride-lajo, da si mi tega niti misliti ne moremo.«

Vsakokrat me je tudi zbolelo, ko je Janko ali Jože prišel k mojemu čebelnjaku in takorekoč sebi govoril »slabiči, slabiči«. Sam sem namreč vedno čebele izenačeval že koncem aprila. Onadva sta redno v Bazari,

kjer sta postavljala svoje čebele, izdatno točila, medtem ko pri meni ni bilo medu.

Po tem dogodku sem se odločil tako, da sem polovico družin pojačeval. Čebele in zalego sem vedno jemal slabičem, s pomočjo katerih sem delal tudi umetne družine. Matičnjake za umetne družine pa sem dobival od močnih družin. Od takrat je postalo moje čebelarstvo rentabilno in veselje pri delu s čebelami ni izostalo nobeno leto. Nadalje sem vztrajno dokupoval štiri in pet satarje, eksportovce ter polovičarje. Tako sem si ustvaril posebno čebelarstvo, ki služi za vzgojo kvalitetnih mladih matic in mi vedno nudi obilno rezervo.

Leta so hitro minila. Marsikaj sem od takrat prebral in povsod zasledoval kako vzgojijo drugod po svetu čebelarji močne čebelje družine, da jim ob pravem času naberejo med. Na Madžarskem imajo samo eno pašo, t. j. akacijo. Z nižjih leg vozijo čebele v višje ležeče kraje in koristijo več paš v eni sezoni. Družba čebelarjem pomaga tako, da so čebelarji pravočasno obveščeni o cvetenju v posameznih krajih. Po akaciji tam paše za čebele več ni, zato pred pašo čebele združujejo, tudi po tri družine skupaj. S takimi orjaki naberejo ogromne količine medu. Po paši pa spet razdele čebelje družine tako, da imajo drugo spomlad dovolj mladice matic in na pretek rezerve. Tam tako, v Ameriki pa združujejo družine tako, da dobijo super družine. Posamezna čebelna družina stoji tudi v petih nakladah ali desetih polnakladah z dvema maticama. Ko zamedi, se tam res cedi med. Res je, da za čebelarjenje v LR in Fararjevem panju mora čebelar nekaj več znati ali se zato pri dobri praksi z njima doseže visoka proizvodnja in produktivnost dela.

Končno je zelo težko reči, kateri panj je najboljši. Po mojem tisti, v

katerem zna čebelar najboljše čebelariti. To vse zavisi od mnogih dejavnikov, okolnosti v katerih se čebelarji in sposobnosti čebelarja. Zelo važno je dejstvo, da je prostoren panj odločujoči faktor. Ne smemo pozabiti, da močna družina lahko prinese v času medenja na dan do 16 kg nektarja, vode in cvetnega prahu. To pomeni, da je potreben čebelam za predelavo tolikšne količine prostor dveh naklad. Če v panju tega prostora ni, bodo čebele prinesle samo toliko, kolikor imajo prostora. To so ugotovili s preizkusi. Pri približno enako močnih družinah je bil panj z naklado ravno tako poln, kakor tisti, ki je imel polnih pet polnaklad.

Največja zmota in napaka, ki jo lahko naredi čebelar, je ta, da pred pašo družine izravna. To so nas nekdanj učili, medtem ko so vsi napredni čebelarji celega sveta opustili že pred mnogimi leti tako početje. Pokojni Kastelic mi je dejal, da tudi jaz pišem razne stvari v čebelarja, pa vseeno manj vem o čebelah kot on, ki ne zna pisati člankov in da on še nikoli ni videl, da bi kmetje hodili kajzarjem delat, temveč obratno, nekdanj je vsa vas delala pri bogatinu, danes pa v zadruzi. Končno pa je v ekonomiki združevanje pravilo.

Za uspešno čebelarjenje mora imeti vsak čebelar dovolj rezervnih družin, ki jih kaj lahko naredi po kostonjevi paši. Če ima na voljo dovolj rezervnih družin, bo vedno imel v panjih mlade matice in močne družine. Ako družina ne more priti pravočasno do potrebne moči, se ji doda celi petsatar ali sedem satar ter celo polovičar, ako je to potrebno. Čebele, ki jih ima čebelar za proizvodnjo medu, se po potrebi združujejo preko celega leta, posebno pa v jeseni in spomladi. Pri takšnem delu bomo vidno napredovali in če bomo o tem pisali, predavali in učili mlajši rod, se nam ne bo nihče smejal, ko pre-

bere Slovenskega čebelarja. Seveda z rezervnimi družinami pa so stroški in veliko dela; v mojem čebelarstvu potrošimo letno do 500 kg sladkorja za vzgojo 120 umetnih družin. Sam delam umetne družine le iz preostalih rezervnih družin, pri tem koristim roje in matičnjake prelegajočih družin. Čebeljih družin iz proizvodnje se pri nas ne dotikamo. Če je potrebno, jim dodajemo le iz rezerve. Vse to se nam obilo poplača. Združevanje je rentabilno in pozabite na izenačevanje.

Izenačevanje čebeljih družin pred glavno pašo je staro preživelo priporočilo, katero je praksa in čas pregazil. Odvzemanje čebel in zalege naj-

boljšim družinam pred glavno pašo bi bila neodpušljiva napaka, zato tega noben pravi čebelar ne bo nikoli napravil niti drugim priporočil. Slabiti treba najslabše družine in z njihovimi čebelami in zalego jačati družine srednje jačine, katere bodo pojačane dohitele v razvoju najmočnejše. Od preostalih čebel se napravijo prašilčki.

V naši literaturi lahko zasledimo priporočilo, da se pred akacijevo pašo delajo rezervne družine. Da je to zelo neresna stvar, sem povedal že zgoraj. Pred akacijo lahko napravim rezervno družino le takrat, ko je v panju ena družina, v plodišču in druga družina v medišču.

KATERA BIOLOŠKA SPOZNAVANJA SO UPORABNA V ČEBELARSKI PRAKSI

PREVOD

Med žuželkami je malo vrst, ki živijo v socialnih skupnostih. Sicer res najdemo včasih skupino žuželk, ki skupno nabirajo hrano (listne ušice) ali, da se v skupinah spreletavajo (enodnevnice, mušice, metulji), toda to nima nikakega opravka s socialnim življenjem, kot ga imajo termiti in kožokrilci. H kožokrilcem prištevamo tudi našo čebelo. Občudovanja vredna organizacijska višina socialnega sožitja se je pri teh žuželkah brez dvoma polagoma razvijala iz primitivnih oblik v teku zemeljskega razvoja. Tako lahko dnevamo, da se je socialno življenje naših čebelnih vrst izoblikovalo preko dolge vrste enostavnih stopenj filijanskih let do te višine, ki jo danes obučujemo.

Način življenja, kot ga danes poznamo pri naši čebeli, prikazuje razvojno starost. To lahko sklepamo po izredno visokih funkcijskih sposobnostih številčno velike skupnosti. Sicer ravnanje posamezne čebele ni togo utrjeno — čebele so namreč refleksni stroji — vendar je posamezno ravnanje v prvi vrsti odvisno od tistih tvornih snovi, ki jih je skupnost ustvarila. Te hormoni, ki urejajo in nadzirajo celotno delovanje takp, da je vsako »napačno ravnanje«

izključeno. Da bi prav spoznali čebelno skupnost kot celoto in medsebojne odnose članov te skupnosti, je potrebno, da se nekoliko natančneje seznanimo z razvojno zgodovino tega izredno zamotanega socialnega sestava — čebelne družine. Mnogokrat si pomagamo s študijem zgodovine, da moremo razumeti sedanost v vsej veličini. To se ujema tudi z raziskovanjem naravoslovja ali z razvojem delovanja naših čebel. Dve predpostavki sta se morali odigrati v razvojni dobi naših čebel, da je nastalo socialno sožitje.

1. Nekdaj se je moral pojaviti trajnejši stik med žuželkami ženskega spola istega rodu. To pa ni kar tako samoumevno. Znano nam je namreč, da so mnoge vrste čebel, ki so oborožene z želom, do svojih tovarišic zelo nespravljive in jih rade napadajo.

2. Nekdaj je moral biti izveden stik dveh rodov in sicer na področju, ko so skupno prevzele skrb za zalego in jo tudi gojile. Tako je bilo združenih več žuželk ženskega spola, mati in hčerke, vsaj za nekaj časa v skupnem delu.

Poleg zgoraj omenjenih predpostavk je treba omeniti še nekatere dejavnike, ki so

pospeševali družbeno sožitje in ga utrjevali ter niso brez pomena za razvoj družbenega življenja naših čebel:

a) vedno daljša življenjska doba plemenskih samic, ki zalegajo;

b) zmanjševanje napadalnosti med maticami istega rodu;

c) utesnjevanje izrazito ustaljenega ravnanja na račun gibljive pripravljenosti za skupno delo;

d) medsebojno sporazumevanje in

e) bolj zdravo življenje.

Kadarkoli so bile te domneve v dolgih časovnih razdobjih polagoma izpopolnjene in dednostno utrjene, sta se pač mati in hči »naučili« skupnega življenja. Samotarsko življenje sta opustili ter prehajali polagoma v medsebojno odvisnost. Ta odvisnost v sklopu občestva je v posameznih čebelnih vrstah sprožila posebno zapletene družbene odnose, kjer rodne matice niso mogle več same od sebe živeti, kar pride posebno do izraza pri čebelah in mravljah. Pri vseh drugih pri nas živečih kožokrilcih, kot so ose in čmrlji, so tako imenovane matice sposobne, da vsaj občasno živijo same zase. Tako prezimujejo posamično, na pomlad pa nam prikazujejo, kako lahko zgradijo socialno skupnost. Kot je znano, je to pri naši čebeli povsem drugače. Pri njej nam je znan le končni uspeh socialnega življenja v zgodovinskem razvoju. Pot, ki je pripeljala čebele do tolikšne populnosti, se utegne le v posameznih točkah razlikovati od razvojne poti pri osah in čmrljih, čeprav obstaja med čebelo in čmrljem zelo ozko sorodstvo. Razlike v družbenem razvoju pa kažejo, da sta obe žuželki hodili različna pota v zgodnjem razvoju, skoro gotovo že pred terciarom, torej pred več kot 65 milijoni let.

V teku družbenega razvoja je diferenciranje² kast pri ženskih čebelah in drugih kožokrilcih igralo veliko vlogo. Čeprav danes ne moremo odgovoriti točno na mnoga vprašanja, lahko že na podlagi mnogoštevilnih raziskovanj vsaj delno obnovimo razvojni potek čebel samotark od takih vrst z diferencirano razvito obliko ženskih vrst.

Začetek oblikovanja ženskih vrst zasledimo pri različnih sorodnikih naše čebele, ki so jim sicer zelo podobni po zunanji obliki, v pogledu socialnega življenja pa so mnogo nižje kot naše vrste čmrljev. Take razmeroma enostavno organizirane čebelne skupnosti tvorijo *Halictus* = samotarka brazdarica, in *Andrena* = samotarka luknjarica, ki gradijo v zemlji svoja različno velika gnezda. Posebno pri samotarki brazdarici zasledimo zanimivo vrsto raznih prehodov od samotarskega do socialnega

življenja in s tem v zvezi tudi diferenciacije v nastajanju ženskih vrst. Pri majhnih kolonijah naletimo v poletnem razdobju navadno po več samic v enem gnezdu. Med njimi pa samo ena zalega. Vse druge samice, čeprav so tudi sposobne, da bi zalegale, so se posvetile le zalegi in obenem tudi oskrbovanju celotne kolonije. Pri teh vrstah opazamo že delitve dela. Pri nekaterih vrstah teh samotark pa najdemo tudi enostavno organizirane skupine, ki še ne poznajo delitve dela. Pri teh vrstah vse matice zalegajo in opravljajo tudi vsa druga dela.

Kljub delitvi dela pa še ni nujno, da bi se izvedla diferenciacija v telesnem ustroju samic. Po zunanjem videzu torej še ne moremo ugotoviti, katere samice ležejo jajččka in katere so nabiralke. Iz mnogostranskih opazovanj pa nam je znano, da manjše samice nikdar ne zalegajo, največje samice pa ne izletavajo na pašo.

Očividno so se tu že začeli odnosi med velikostjo telesa in dejavnostjo, kar jasno opazamo pri višje organiziranih družbah kot so čmrlji in seveda tudi pri naši čebeli. Pomembno je nadalje, da nastopa že pri brazdaricah prava kooperacija. Delo, ki so ga začele posamezne samice, prevzemajo tudi druge samice. Osupljiv uspeh, ki predstavlja že kar dobro delujoče stike v čebelnem gnezdu.

Ločevanje vrst je gotovo napredovalo v medsebojnem vplivanju, ko je družinska skupnost postajala številnejša. Ze pri mnogih družbeno živečih vrstah brazdaric lahko zasledimo velike razlike. Pri njih vidimo lahko gnezda, kjer se stalno združujejo le štiri samice, ter je njihova diferenciacija zelo majhna, najdemo pa tudi gnezda, v katerih se združuje tudi po več sto samic, ki prikazujejo bolj zapletene družbene oblike.

Razlike med samicami-delavkami, kot jih bomo v nadaljnji razpravi imenovali, in zalegajočimi samicami, se pa prikazuje že v daljšem življenju in v ravnanju z zalego. Zalegajoče samice pitajo zalego redkeje kot samice delavke. Razlike v razvitosti jajčnikov pa so zelo zapletene.

Dalekosežne razlike med obema oblikama samic imamo tudi pri čmrljih. Posebno pozornost vzbuja velikost zalegajoče samice. Najsi postajajo pomožne samice-delavke preko poletja vedno večje zaradi obilnejše prehrane, ostajajo kljub temu še vedno daleč za matico, ki na pomlad začneja graditi novo gnezdo. Tudi na nekaterih notranjih organih lahko opazamo razlike med obema vrstama samic (telesna re-

zervna hrana). Pri preprosteje organiziranih kolonijah čmrljev utegnejo zalegati tudi delavke, kar pa se pri višje organiziranih kolonijah ne zgodi nikdar.

Pri brezželnih čebelah in pri čebeli medarici nastopajo prvič prave delavke. Matice se za vzrejo zalege sploh ne brigajo več. Samice so dokončno ločene v dvoje vrst, ki se med seboj temeljito razlikujejo in druga od druge ne more več samostojno živeti. In v čem se kaže ta razlika? V prvi vrsti so matice vidno večje kot čebele delavke.

Najvidnejše oblikovne razlike med njima so v izgradnji glave, v obliki grizal in v tretjem paru nog (nabiralni košek pri čebelah).

Neželata in prava čebela sta si med seboj sicer sorodni, prikazujeta pa dve povsem različni razvojni poti v teku milijon let. Omenimo naj le zanimiv razloček med matico in delavko neželatih čebel, to je **poliploidiziranje**. To se pravi, da je razmnoževanje kromosomskih nastavkov v celičnih jedrih pri maticah mnogo večje kot pri delavkah, kar je očividno odraz za veliko razliko v biološki masi. To poliploidiziranje pa je zanimivo tudi za našo čebelo; trenutno vsaj teoretsko. Pomislimo samo na

umetno osemenjevanje matic s semenčicami diploidnih trovtov, ki lahko povzročijo velike spremembe pri številu kromosomskih nastavkov v celičnih jedrih naših čebel.

Diferenciacija vrst pri pravih čebelah

Pri pravih čebelah razlikujemo danes štiri vrste: Velečebelo (*Apis dorsata*) pritlikavo čebelo (*Apis florea*), daljnovzhodno čebelo (*Apis cerana*) in našo čebelo (*Apis mellifica*), ki jo je medtem človek razširil po vsem svetu. Prvotno je bila razširjena le v Evropi, Aziji in Afriki.

Brez dvoma je iskati razvojni začetek naših čebel pri velečebeli. To nakazujejo mnoge življenjske značilnosti, pa tu število cevčic v jajčnikih matic in čebele. Na splonšo imajo matice velečebel po 130 cevčic v enem jajčniku, delavke pa samo po 20. Naše medarice pa izkazujejo pri matici povprečno 160 do 180 cevčic, pri čebelah pa le 8 do 10. Kadar pa čebele matične žerke slabo oskrbujejo ali, kadar potekajo preobrazbeni odseki do popolnoma razvite žuželke pod neugodnimi pogoji, se razvije komaj 160 cevčic v vsakem jajčniku. V tem primeru se približuje razvoj vsaj glede šte-

Po prvi košnji bodo čebele tudi na otavi dobile svojo pašo

vila jajčnih cevčic razvoju primitivnejši obliki čebel. Sicer pa obstajajo še nekatere manjše razlike v diferenciaciji obeh vrst samic med velečebelo in našo medarico.

Determinacija¹ obeh ženskih vrst pri medarici

Verjetno igrajo feromoni⁴ važno vlogo že pri primitivnem družbenem življenju samotarke brazdarice. Zaradi izrazito različne sestave feromonov pri posameznih samicah iste skupnosti nastajajo umevno razlike v načinu življenja in seveda tudi v organskem razvoju posamezne žuželke. Gotovo so tudi v zgodovinskem razvoju čebelnih družin nastajali življenjski mehanizmi po načelu medsebojnega vplivanja snovne proizvodnje in načinom življenja. Na podlagi naravnega izbora so ti mehanizmi ustvarjali nekak usklajevalni center le pri eni samici, ker so pri drugih domnevno pač manjkali odločujoči faktorji. Preko enega pomembnega mesta ali koordinacijskega centra se gotovo učinkoviteje in uspešneje uravnava socialno življenje, kot pa če bi bilo v koloniji več takih središč. To moremo sklepati pač iz dejstev, da so skupnosti ene same matice v evoluciji⁵ očitvidneje boljše napredovale kot v skupnosti z več maticami. Pri tem spoznanju se pa pojavi vprašanje, kako se to sklada s uspešnim čebelarjenjem v nakladnih panjih, kjer gojimo po več matic. V tem pogledu bi bili zanimivi poskusi z mnogimi takimi družinami.

Ne glede na to, da je nastajanje vrst genetično določeno (kot je to pri neželatih čebelah), sta pri mnogih drugih čebelah, posebno pri medaricah, odločilni tudi kakovost in količina hrane. Iz popolnoma enako oblikovanih jajčec se porajajo tako matice kot čebele. Pa že prva hrana žerk kaže razlike v količini ene ali druge hranilne snovi, ki ju izločajo žleze dojilj. Poleg tega je matični mleček v prvih tridesetih urah bogatejši na sladkorjih in snoveh, ki so toplive v etru, toda revnejši na beljakovinah, kot krmilni sok za čebelje žerke. Zaradi vidno hitrejše maščobne sinteze⁶ pri matični žerki lahko ugotavljamo, da v prvih 24 urah matične žerke pri dihanju izločajo več ogljikovega dvoksida, kot ga izločajo enako stare čebelje žerke. Že pri najmlajših žerkah obeh samic opažamo razliko v porabi hormonov. Morda igrajo hormoni celo večjo vlogo pri določanju obeh vrst samic, kot smo do sedaj domnevali. Te zapletene spremembe podpirajo že omenjeno dejstvo, da je delitev samic pri medarici na dve vrsti dosegla v teku zgodovinskega raz-

voja posebno visoko stopnjo preobrazbe. Obenem pa je tudi razvidno, da poteka razvoj tako do matice kot do čebele že od prve ure žerkinega življenja. Čeprav ne poteka razvoj v obeh smereh popolnoma togo, so možne tudi spremembe v zgodnji mladosti žerk. To nam je znano iz prakse pri vzreji mladih matic. Vendar iz čebelnih žerk, ki smo jih usmerili v matični razvoj, ne morejo nikdar postati tako polnovredne matice, kot nastajajo iz tistih žerk, ki so bile takoj po rojstvu negovane kot matične žerke.

Morda bi kdo postavil vprašanje, kakšne prednosti utegne nuditi družbeno življenje našim čebelah, ko pa je narava izbrala tako zamotano pot razvoja od čebel samotark do družbenega razvoja. Gotovo bi na tako vprašanje lahko našli očitne prednosti družbenega življenja. Čudno pa je vendarle, da je ob velikem številu živečih vrst čebel le malo takih, ki prikazujejo več ali manj razvite družbene skupnosti. Razlogov za ta pojav pa ni lahko najti. Mnoge razvejanosti v razvojnem poteku sicer lahko razčlenimo, ne moremo pa zanesljivo pojasniti raznih razvojnih stopenj.

Velika skupina čebel lažje izkoristi v relativno kratkem času večji nastanek medičine, kot pa to zmorejo posamezne čebele. Nabrano hrano lahko skaldiščijo neposredno za slabe čase. Zaradi delitve dela se delovni učinek lahko stopnjuje na raznovrstne načine. Delitev dela pa hkrati vodi zaradi ekonomskih razmer do možnosti, da pridobijo na času posamezni zastopniki delovne skupnosti. Ta čas vsaj delno lahko izkoristijo, da se nečesa nauče. Naučiti pa se je treba posameznih delov »čebelne govorice«, če naj ta govorica resnično posreduje potrebna sporočila.

Diferenciranje vrst in s tem v zvezi delitve dela pa samoumevno povzročata, da se skrb za zalego opravlja z večjo zavzetostjo. Take velike skupnosti, kot so naše čebelne družine, imajo neverjetne možnosti, da pravilno uravnavajo toplotne razmere v svojih gnezidih.

Samoumevno pa je tudi, da nastajajo nevšečnosti zaradi skupnega življenja mnogih posameznikov na ozkem prostoru in to v prvi vrsti v zdravstvenem pogledu zaradi okužbe. Poleg tega se zajedalci v večji skupnosti lažje širijo kot pri posameznih žuželkah.

Na pomemben del družbenih lastnosti, ki so se izoblikovale v razvojnih dobah pri čebelah, lahko vplivamo s smotrnim upravljanjem družin, jih pa tudi po genetskih poteh izboljšujemo. Pri tem mislimo predvsem na dednostno izboljševanje higienskih razmer čebelnega življenja, na oblikovanje

pravilno strnjene zalege in na splošno čebelno delovanje. Možnosti raznih posegov, da bi izboljšali genetske prilike, so izredno raznolike, ker so dednostne spremenljivosti naših naravnih in umetno vzrejenih čebelnih rodov tudi zelo razvejane. Važno pa je predvsem, da se z delovnim načinom in z vzrejnimi posegi vedno držimo le tistih naravnih zahtev, ki jih stavi družbeno življenje čebel. Če se pri tem lahko izognemo protislovnim dejavnikom, smo že mnogo dosegli za nadaljni obstanek in za razvoj zmogljivih družin v smeri, ki so jo čebele dosegle preko naravne odbire v trdem boju za svoj obstanek.

Dr. R. BÄRMANN v Garten 17/1973

Prevedel Julij Mayer

Obrazložitev tujih izrazov:

¹ Hormoni so v medicini učinkujoči sokovi, ki jih ustvarjajo žleze z notranjim izločanjem ter prehajajo v kri.

² Diferenciranje pomeni v biologiji sistematsko cepljenje v določene skupine v teku razvojnih let.

³ Determinacija pomeni v razvojni fiziologiji ustvaritev določenega dela, da se izoblikuje določen organ.

⁴ Feromoni se v biologiji imenujejo tudi ektohormoni. To so učinkujoče snovi, ki jih ustvarjajo telesne žleze, vendar jih izločajo iz telesa, da vplivajo na druga bitja iste vrste.

⁵ Evolucija — razvoj.

⁶ Sinteza pomeni sestavljanje zapletenih kemičnih spojin iz enostavnih prvin.

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA SPOROČA V DNEVNEM POROČILU Z DNE 31. MAJA 1974 O STANJU ČEBELNIH KUŽNIH BOLEZNI V SLOVENIJI

Kuga čebelne zalege:

V občinah Grosuplje v 1 čebelnjaku, Postojna 1 in v Radljah v 2 čebelnjakih.

Nosema:

V občinah Dravograd v 2 čebelnjakih, v Gornji Radgoni v 3, Kočevje v 1, Maribor v 21, Radlje ob Dravi v 1, Ravne na Koroškem v 5 in v Trebnjem v 5 čebelnjakih.

Pršica:

V občinah Logatec v 1 čebelnjaku, Ajdovščina v 1, Maribor v 3, Škofja Loka v 12, Sežana v 3 in Vrhnika v 1 čebelnjaku.

OBVESTILO VSEM ČEBELARSKIM DRUŠTVOM IN DRUŽINAM

Na podlagi sklepa občnega zbora Zveze čebelarских društev Slovenije z dne 21. aprila 1974 obvešča sekretariat Izvršnega odbora Zveze, da ne morejo ne društva in ne družine zaračunavati pašnine, odkupnine ali kakršnekoli pavšalne takse (po številu panjev in podobno). Lahko pa zaračunavajo dejanske stroške, ki jih imajo s prevaževalci.

Sekretariat IO ZČDS

KAKO PRIDELATI VEČ KAKOVOSTNEGA VOSKA

LOJZE KASTELIC

V naše republiki pridelamo letno od približno 120 tisoč čebelnih družin okrog 30 tisoč kg voska. Te količine ne pokrivajo niti potreb v čebelarstvu samem, kjer se rabi čisti vosek za obnavljanje satovja. Poleg čebelarjev pa potrebuje čisti čebelni vosek še industrija, zlasti farmacevtska, usnjarska, kemična in še nekatere druge. Primanjkljaj moramo uvažati.

Pridelek voska pa bi se lahko znatno povečal, če bi čebelarji pravočasno ukrepali v tej smeri pri svojih čebelah. Zlasti pomembno je, da ne zamudimo trenutka, ko se začne v čebelni družini gradilni nagon. To se zgodi takrat, ko zavlada v družini zaradi ugodnih pašnih razmer pravo izobilje. Obilno uživanje zlasti beljakovinate hrane, katero najdejo največ v cvetnem prahu, vzpodbudi v telesih 15 do 20 dni starih čebel delovanje posebnih žlez — voskovnic. Te žleze začno izločati vosek, ki prihaja na dan med obročki na spodnji strani zadka v obliki majhnih, snežnobelih luskič. Pravimo, da čebele vosek potijo.

Ko se potenje začne, se poraja v čebelah tudi nagon po graditvi, kajti izpotene luskinice predstavljajo čebelarjem edinstveni gradbeni material. Vsako luskinico, ki prikuka izza obročkov, prenese čebela najprej v usta, kjer jo izoblikuje v ustrezno obliko — največkrat v obliko kroglice — nato pa jo uporabi za graditev kot zidar opeko.

Z izpotenim voskom gradijo čebele predvsem satovje, ki jim služi za zibelko za naraščaj, hkrati pa tudi shrambo za zalogo hrane. Z njim pričvrščajo izgrajene sate na strop ali na stene panja, vosek pa jim služi tudi za pokrivanje zrelega medu in

pokrivanje godne zalege pred zabubljenjem.

Poleg gradbenega materiala rabi jo čebele tudi prostor za graditev. Dogaja se, da je v panju že vse satovje zgrajeno in da je sleherni kotiček v njem že izpolnjen z različnimi prizidki, tako da čebele nimajo kje graditi. V takem primeru čebele izpotenega voska ne morejo porabiti, pa spuščajo luskinice neizkoriščene kar na dno panja. Zato mora čebelar, ki bi rad pridelal več voska, nenehno skrbeti, da ne zmanjka čebelarjem prostora za graditev.

Še do nedavna se je domnevalo, da porabijo čebele za potenje voska ogromno hrane, nekateri so trdili, da celo do 10 kg medu za kg voska. In ker predstavlja 10 kg medu dokaj večjo vrednost kot 1 kg voska, so poskušali nekateri čebelarji preprečiti potenje voska in graditev satovja na ta način, da niso dajali družinam prostora za graditev. Niso redno čistili prizidkov, niti redno obnavljali satovja, še celo roje so raje ogrevali na že izdelano satovje, če so ga seveda imeli.

Danes vemo, da je potenje voska reden pojav, ki spremlja naraven razvoj čebelne družine in da je pridelek medu pri tem popolnoma neodvisen in neprizadet. V kolikor skušamo preprečiti gradnjo satovja, si ustvarjamo pri pridelku voska čisto izgubo, katero pridelek medu nikakor ne bo nadomestil.

Največ voska pa nam najbrž propade v obliki voščin. Če bi se sprehodili po naših čebelnjakih, bi skoro v vsakem našli večje ali manjše količine voščin bodisi v obliki strganega satovja, v kroglo stisnjenih prizidkov ali pa zavrženih pokrovcev. Te voščine, ki se nam nabirajo med rednimi opravili pri čebelah, ponavadi

odložimo na najbližjo polico ali kak kot, kjer nanje pozabimo. Tam pa jih kaj kmalu najde voskovni molj, plesen, vlaga, ali kaj drugega, kar jih uniči. Posebno nevaren je voskovni molj, katerega ličinke nam posebno ob toplih dneh lahko že v zelo kratkem času uničijo tudi največje zaloge voščin ali rezervnega satovja.

Da nam voščine ne bi propadale, moramo imeti v čebelnjaku zanje poseben, dobro zaprt zaboj ali sodček. Vanj spravljamo vse voščine, ki se nam med delom nabirajo. Zalogo v zaboju ali v sodčku moramo od časa do časa zažveplati, ali kako drugače zaščititi pred voskovnim moljem. Zgrešena je domneva, da ščiti voščine že zaboj ali sodček sam, saj je dobro zaprt in molj ne more vanj. Lahko se namreč zgodi, da vržemo v zaboj voščine, v katere je metulj voskovnega molja že zalegel svoja jajčeca. Iz teh jajčec se zatem v zaboju izleže stotine ličink, ki začno uničujočo požrtijo ob bogato pogrjnjeni mizi.

Zelo veliko voska se lahko zavrže z nestrokovnim pridobivanjem voska iz voščin. Voščine lahko topimo, kuhamo in prešamo, ali pa lužimo. Za topljenje rabimo topilnike, ki jih poznamo več vrst. Največ sta v rabi sončni in parni topilnik, v zadnjem času pa nekateri uporabljajo za topljenje voščin celo sokovnik. Pri topljenju je dobit voska najmanjši, zato se topljenje priporoča le za manjše količine voščin.

Največji odstotek dobitka dosežemo z luženjem voščin. Žal je postopek luženja dokaj zapleten in ga ne moremo priporočiti za splošno rabo.

Kuhanje voščin s prešanjem ali gnetenjem je najprimernejši način pridobivanja voska. Uporablja se že od pradavnine, pa tudi danes je še

največ v rabi. Tudi pri tem načinu se zavrže veliko voska v tropinah, iz katerih nismo mogli zaradi neustreznih priprav ali nestrokovnega postopka iztisniti oz. izgnesti zadovoljiv odstotek dobitka. Posebno pri kuhanju manjših količin se nam kuha slabo posreči. Zato se priporoča organizirana kuha v večjem obsegu.

V ta namen naj se združi več čebelarjev ter skuha voščine skupaj. Kuho pa lahko organizira tudi posamezni čebelar, čebelarska organizacija ali podjetje, ki se bavi s čebelarskimi uslugami. Pri skupni kuhi je potrebno predhodno voščine ustrezno oceniti, kajti odstotek čistega voska v določenih voščinah je lahko zelo različen in se giblje med komaj 25 % v zelo starem satju, pa do 90 in več odstotkov v deviškem satju, pokrovcih in prizidkih.

Za kakovost voska moramo skrbeti že pri samem zbiranju in shranjevanju voščin. Od voskovnega molja napadene, ali plesnive voščine dajo slabši in manj kakovosten dobit. Enako voščine, v katerih je še skisan med, cvetni prah ali celo gnila zalega. Voščine, katere smo predolgo namakali v vodi, nam lahko usmrade vso kuho. Take voščine je bolje kuhati posebej!

Pri kuhi voščin ne smemo uporabljati pločevinastih posod. V njih vosek počrni. V bakrenih pa večkrat pozeleni. Pri kuhi uporabljajmo le emajlirano posodo, leseno prešo in lesena mešala ter drug pribor.

Le kakovostne voščine in strokovno neoporečna kuha nam bodo dale poleg največjega pridelka tudi kakovosten in polnovreden vosek, ki ga odlikuje milodišeč vonj in zlatorumena barva.

NEKAJ IZKUŠENJ PRI OGREBANJU ROJEV

JANEZ FUIS

Nekoč sem prijatelju ogrebal roj, ki je zelo nerodno sedel. Običajno delam pri čebelah samo v kopalkah. Tokrat je padlo pol roja po meni, zato sem tedaj dobro spoznal srditost roja v prvem dnevu.

Pred 7 leti pa je šel moj roj na sosedovo hruško, mlado drevo, polno nezrelega sadja. Stresati nisem smel, drugače pa nisem nič opravil. Tako je roj ostal čez noč zunaj. Toda drugega dne je bil tako krotek, da sem ga z golo roko spravil v koš. Roko sem zrinil do zapestja v roj in me ni nobena pičila. Mimogrede sem tako ugotovil, da je v roju precej bolj toplo, kot je človekova telesna toplota.

Tako je nastalo malo odkritje: Če pušiš roj 24 ur zunaj, so potem čebele prijazne in prav nič ne pikajo, pa čeprav si zraven še malo neroden. To odkritje sem potem še nekajkrat preizkusil in je bilo vselej tako.

Da bi to novo spoznanje dopolnil, sem nekoč pustil roj 48 ur zunaj. Takrat pa so čebele še prav posebno pohlevne. Izurjeno čebelarstvo uho sliši takrat otožne glasove čebel in pravo prošnjo za pomoč. Čim se približaš, čebele sedajo na roke, obraz, prsa in ramena in prijazno godejo. O pikanju ni govora. Razločno čutiš, da te prosijo za pomoč.

Po sili okoliščin pa mi je nekoč roj ostal zunaj več kot 48 ur. Ne vem prav, koliko časa. Takrat pa je bilo drugače z rojem. Po deblu in vejah je začel nastavljal čisto malo satje. Naj sem ga ogrebel še tolikokrat, vselej se je vrnil na svoje mesto na drevo in je tam propadel.

Tako so te izkušnje in opažanja prinesle malo dopolnilo čebelarstvem znanju. Roj ne ogreбай prvi dan, ampak šele naslednjega dne. Čisto napačno pa je, pustiti ga zunaj daljši čas.

Vsak bo takoj pomislil na dež ali ploho. Prav to se je zgodilo pri tistem roju pred 7 leti. Dež je lil vsa noč in še drugi dan je nekaj padalo. Toda ta živalica dela čudeže s tem, da vse svoje zmogljivosti združuje tako brez oklevanja v prid vse družine in tako pokaže svoj čut, da zanjo ni obstanke, če je sama. Po celi zunanji površini roja so se čebele tako razporedile, da

so tesno druga ob drugi s svojimi krili, obrnjenimi navzdol, tvorile brezhibno streho. Niti kaplja vode ni prodrla med neurjem v kepo in niti ena čebela ni bila niti najmanj mokra. Kepa pa se je od običajne grozdaste oblike spremenila v takšno podolgovato obliko, kot bi bila kakšna mala vitka kopica sena, zgoraj lepo zaobljena. Nepremočljiva krila, zložena kot opeka na strehi.

Dne 19. maja letos sem rekel: skrajni čas je, da sput pregledam čebele. Bil pa sem zelo utrujen od večmesečnega dela brez odmora, nekaj pa pomenijo tudi kakšne bolečine, običajne v poznih letih, pa sem si izmislil rek, ki mi je zelo ugajal: »Kar lahko narediš danes, to pusti za jutri.« To sem sklenil in se vlegel na klop zadaj za panji in se pomalem napihoval od domišljavosti, da čebele tako krepko šumijo, čeprav jih je samo 5 družin. Toda nenadoma je na koncu tako zašumelo, da ni bilo nobenega dvoma: Roj! Nepredviden, nepotreben, nezaželen!

Vsedel se je kakšne 4 m visoko prav na samo deblo mladega javorja med same rakiše. Prava nemogoča lega za ogrebanje!

Pa sem sklenil, da bom napravil nov poskus: Roj naj bi sam zlezl v zaboječek.

Iz izrojenga panja (»starca« po prekmursko), sem vzel sat s pokrito in odkrito zalego in jajčeci skupaj s čebelami vred ter ga vložil v zaboječek, narejen za 4 sate. Zraven sem dal še 3 okvirje s satnicami, nato pa zaboječek obesil kakšnega pol metra pod rojem. In glej presenečenje! Manjše število čebel, ki so krožile okoli roja, se je pri priči vsedalo na zaboječek in takoj napravile znano zvezo za ostale čebele. Takoj se je začelo spuščati po deblu navzdol manjše število čebel proti zaboječku. Selitev se je začela. Selitev sem hotel malo pospešiti, pa sem dvakrat — trikrat strelsel drevo, da je večina čebel popadala po grmovju okoli, na tla in po meni. Vse, kar se je dvigalo, je sedalo v zaboječek, le čisto mali grozdek se je začel znova tvoriti na drevesu. Potem pa se je v najkrajšem času ves roj preselil v zaboječek. Nato sem spravil roj v panj, vse je bilo opravljeno brez enega samega pika.

(Nadaljevanje na 233. strani)

bilten

medex exp.-imp.

d. e. kooperacija

KAKO OCENJUJEMO PRI MEDEXU MED

ANA-MARIJA SEDEJ, DIPL. ING.

Narava nam je dala med kot enega izmed svojih najdragocenejših darov. Njegovo vrednost za človeški organizem danes še ne poznamo dovolj ali pa jo še premalo cenimo. Tako pravi E. Candar, njegove besede pa lahko ponovno potrdimo.

Glede na snovi, ki jih vsebuje, naj bi pri današnjem načinu življenja postal med del vsakodnevne prehrane, predvsem še otrok in starejših. Med ni samo dragocena hrana, lahko je tudi naše zdravilo, vendar se moramo zavedati, da ni vsak med za vsakogar. Določene vrste medu vsebujejo dragocena rastlinska barvila — flavonoide — kar smo odkrili z našimi raziskavami pred kratkim na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo (odsek za farmacijo) pod mentorstvom doc. prof. dr. ph. F. Kozjeka. Rezultate naših raziskav smo objavili na jugoslovanskem farmaceutskem simpoziju na Bledu leta 1973. Flavonoidi so snovi, ki imajo pomemben farmakološki vpliv na človeški organizem, predvsem še pri revmatskih obolenjih, arteriosklerozi in so eden izmed faktorjev, ki podaljšujejo življenje.

Nekatere vrste medu so bogatejše na mineralnih snoveh, druge zopet na vitaminih ali pa na encimih. Razlikujejo se tudi po različni prebavljivosti. Zato čedalje bolj težimo za tem, da bi dobili čimbolj čiste vrste medu, saj bi tako njegovo vrednost še bolj povečali. Pri tem pionirskem delu pridobivanja čimbolj čistih vrst medu imajo odločilno vlogo čebelarji. Naloga našega pregleda v laboratoriju pa je natančna in dokončna determinacija vrste medu z orgoleptičnim preizkušanjem in mikroskopskimi pregledi.

Med vsebuje v povprečju 40 % sad-

nega, 34 % grozdnega in 1 do 5 % trsnega sladkorja. Vsebuje najmanj 70 % zmesi fruktoze in glukoze, v kateri mora biti več fruktoze kot glukoze. Ker se glukoza in fruktoza neposredno resorbirata v kri, nam razmerje sladkorjev v medu pove, da je presnova medu znatno lažja kot presnova navadnega sladkorja (saharoze), ki ga uporabljamo za slajenje v prehrani. Zato naj bi tudi zdravniki priporočali vsem, ki so bolni na prebavilih, otrokom in starejšim ljudem, da namesto sladkorja uživajo za sladilo med. Zaključimo lahko, da želimo med, ki vsebuje čim manj saharoze in tudi Pravilnik o kakovosti medu po Uradnem listu SFRJ št. 19 ne dovoljuje več kot 5 % saharoze v medu I. kvalitete. To pa nadzoruje zvezni in republiški sanitarni inšpektorat. Težimo za tem, da damo na trg med, ki bo po kvaliteti izpolnjeval vse pogoje, zato je ena izmed važnejših in rednih analiz naše kontrole v laboratoriju tudi določanje saharoze v medu. Ta je odločilni faktor pri odrejanju medu v kakovostni razred pri odkupu in tudi pri nadaljnjem pošiljanju na tržišče.

Drugi odločilni dejavnik pri ugotavljanju kvalitete medu in določanju kakovostnega razreda pri odkupu je procent vode v medu. Ta je prav tako določen s Pravilnikom o kakovosti medu po Uradnem listu SFRJ. V prvi razred spada med, ki ne vsebuje več kot 18,6 % vode, specifična teža pa mora biti najmanj 1,39 (merjeno pri 20 °C). Prevelik % vode je lahko tudi usoden za obstojnost medu, še posebno v vročih poletnih dneh, saj lahko zelo hitro nastopi kisanje. Tak med pa je potem neuporaben. Zato je delo našega laboratorija tudi redna kontrola medu na procent vode.

Ker je analiza določanja % vode v medu zelo hitra, smo jo vključili v sam sprejem medu in pa seveda v končno fazo — pred pošiljanjem medu na tržišče.

Poleg omenjenih analiz medu opravljamo tudi druge analize in sicer na vsebino encimov — analiza na HMF (mg

%) in diastazno število, na pH, celokupne in reducirajoče sladkorje, razmerje glukoze in fruktoze, suho snov, celokupne in proste kisline ter laktone, pepel, polarizacijo (20% medene raztopine) pred in po inverziji in na organoleptično ocenjevanje medu, ki je sestavljeno po tabeli nemških norm D. L. G.

Opisna in ocenjevalna tabela za med po normi D. L. G.

Značilnost	Ocena
1. Barva	vođeno prozorna svetla posebno svetlo jantarna svetlo jantarna 1. zgornja tretjina 2. srednja tretjina 3. spodnja tretjina jantarno rumena temno jantarna
2. Presojnost — bistrost (samo pri tekočem medu)	neprosojen še prosojen močno moten srednje moten malo moten čist blesteče čist Homogenosti se morajo posebno zapisati kot npr. oblački, mehurčki, vsedline, navzočnosti smeti itd.
3.1. Konsistenca (pri 20 °C)	ZELO tanko tekoč tanko tekoč normalno tekoč gosto tekoč želatinasto tekoč
3.2. Struktura kristalizacije medu (pri 20 °C)	tanko tekoč (teče s kruha) cementiran grobno kristaliziran (trga kruh) teško mazav dobro mazav lepo mazav (kremast)
4. Posebne vrste medu	vrste medu, ki se deklarirajo kot posebne, morajo po vonju in okusu deklaraciji odgovarjati. Odstopanja moramo zabeležiti.
5. Vonj	Vrste in intenzivnosti vonja moramo prav tako deklarirati. Brez vonja malo izstopajoč srednje izstopajoč (normalen) močno izstopajoč
6.1. Okus	Najmanj kar moramo ločiti je cvetlični med od iglavcev. Če je kakšen poseben vonj cvetja poudarjen, moramo to označiti. Intenziteta okusa: brez okusa zaznamovan okus slabo aromatičen buke brez posebnega poudarka

srednje aromatičen
 srednja jakost arome z nespecifičnim bukejem
 srednja jakost arome s specifičnim bukejem
 fino aromatičen
 srednja jakost arome s srednje specifičnim bukejem
 srednja aroma s polno spec. bukejem
 zelo močna aroma s prekomernim bukejem
 Karakterizacija po jakosti in vrsti

6.2. Priokus, pookus
 odstopajoči okus

V našem laboratoriju opravljamo analize, ki so potrebne za deklaracijo medu po Pravilniku o kakovosti medu po Uradnem listu SFRJ in ki jih delajo tudi v drugih državah.

Analiza medu je torej neobhodno potrebna ne samo zato, da zadovoljimo določilom pravilnika, pač pa tudi zato, da nudimo potrošnikom tako potrebno hrano kot je med — čim boljše.

SLOVENSKI ČEBELARJI — MOČNO MEDEXOVO PRIDELOVALNO ZALEDJJE

LOJZE KASTELIC

Del udeležencev
 na posvetovanju
 Medexovih kooperantov
 v Ptuj

V prvi tševilki našega Biltena je bil objavljen prispevek dipl. ing. Ane Marije Sedejeve: »Pripravimo se na pridelovanje propolisa!« Komaj tri mesece pozneje so bila že izdana navodila za pridelovanje (Glej BILTEN št. 4.!) in pred dobrim mesecem je Medex začel zadelavino odkupovati.

Danes, ko to pišem, je odkupljene že nad 80 kg zadelavine v skupni vrednosti nad 80.000 din (8 milijonov Sdin). To je rezultat navedenih, sicer kratkih, toda sistematičnih priprav, ki so bile v okviru pospeševalne službe Medexovih kooperantov!

Menim, da so gornji podatki dovolj zgovorni in ni treba posebej poudarjati, koliko svetlih denarcev utegne ta čebelna dobrina prispevati v čebelarjev mošnjiček, hkrati pa seveda tudi širši naši skupnosti. Svetlih denarcev, ki bi šli sicer v nič!

Ob teh razveseljivih ugotovitvah mi misli nehote uhajajo v čas, ko je Medex prav tako zaoral ledino med slovenskimi čebelarji s prvimi odkupi matičnega mlečka. Od tistih časov je minilo 13 let in danes, ko vemo, kaj je pravzaprav matični mleček, kako ga najdonosneje pridelujemo in koliko

je pridelovanje napredovalo, lahko ocenimo, kje in kako smo tedaj grešili, kje in kako smo napak zastavljali in kako bi bili lahko uspešnejši s pospeševanjem pridelovanja matičnega mlečka. To ne počenjam zato, da bi nekoga omaloževal, drugemu pa kadil, pač pa zato, da ne bi po pravilu — na napakah se učimo — delali istih napak danes, ko uvajamo in bomo verjetno še uvajali pridelovanje novih čebeljih pridelkov.

Prva vest o matičnem mlečku je bila v Jugoslaviji objavljena v Pčelarskem kalendaru 1954—55., ki ga je izdala Zagrebška pčelarska zadruga. Razburila je ne samo čebelarje, pač pa še bolj potrošniški svet. Okrog matičnega mlečka se je spletel mit čudežnih pojmovanj po eni strani, po drugi pa mit izredno zahtevnega pridelovanja. O njem se je govorilo le v miligramih, ki pa bodo dostopni samo največjim petičnežem!

Podobno mišljenje o njem so, žal, od ljudskega glasu prevzeli tudi nekateri strokovnjaki. Tako je neki čebelarski pedagog odgovoril na javno vprašanje, po čem naj bi se mleček prodajal, da on ne bi dal grama ispod dva tisočaka... (Dva tisočaka takrat, ko je bila povprečna plača izpod dvajset tisoč!). Na predlog SAZU je tudi večja tovarna v Ljubljani hotela dobiti podatke o možnostih nabave matičnega mlečka za morebitno predelavo in prodajo. V ta namen je DS te tovarne namenil 300 tisočakov, in jih zaupal znanemu čebelar-

skemu strokovnjaku, od katerega je kanil dobiti te podatke. No, dobil je tak pridelovalni obračun, da je za vedno opustil misel na predelavo tako »dragocenega in delikatnega« čebeljega pridelka. Z njim pa so slejkoprej tako misel opustile tudi druge zainteresirane tovarne! Kolikšna škoda je s tem nastala za slovensko čebelarstvo, lahko ocenimo v celoti šele danes.

Tak mit o matičnem mlečku je takorekoč na mah razbil Medex s tem, da se je za dobavo obrnil na preproste čebelarje pridelovalce. Od njih je v eni sami sezoni odkupil nad 30 kg matičnega mlečka, ne po dva tisočaka, niti ne po pridelovalnem izračunu strokovnjaka, pač pa po 500 Sdinarjev za gram, kar je bila sicer še vedno visoka cena, vendar dovolj nizka, da si je matični mleček na široko odprl vrata med potrošnike. O njem se ni več govorilo v miligramih, pač pa o skoro neomejenih možnostih pridelovanja po eni strani, po drugi strani pa ne le o privilegiju petičnežev, temveč kot o zlahktem daru narave, ki si ga lahko preko čebel in čebelarjev privoščijo vsak.

Tako vidimo, da so bili preprosti čebelarji tisti, ki so preko Medexa utrli pot matičnemu mlečku med potrošniški svet, ter na ta način zagotovili sebi in družbi marsikak milijonček, ki bi sicer zdrsnil mimo nas. V glavnem so to bili čebelarji iz manj razvitih predelov naše domovine, kot je, denimo, področje Haloz, odkoder še danes dobiva Medex največ te čebelje dobrine.

(Nadaljevanje in konec prihodnjic)

OBVESTILO

Čebelarje, ki zbirajo osmukan cvetni prah, obveščamo, da smo zainteresirani za odkup sortiranega kostanjevega cvetnega prahu.

Odkupili bomo vsako količino kostanjevega sortiranega prahu po višji odkupni ceni kot je sedaj za ostali nesortirani osmukan cvetni prah.

Nadalje priporočamo vsem čebelarjem, da sortirajo tudi med, ker imajo sortni medovi vedno višjo ceno od mešanih medov.

Za odkup zadelavine — propolisa smo še vedno zainteresirani!

INVAZIJA TONETOV ...

Človek bi težko verjel, da sta se zgolj po naključju v prejšnjo številko našega Biltena vrinila kar dva nepoklicana Toneta:

Tako se nismo obrnili za pojasnila na vodjo DE kooperacija Antona Medveda, kot to piše v peti in šesti vrstici prve strani, ampak smo se obrnili na dipl. oec. Milana Medveda, direktorja DE proizvodnja in skladišče.

Prav tako ne gre zahvala za uspešno posvetovanje Antonu Pišlaku, kot to piše na zadnji strani proti koncu levega stolpca, pač pa ima zasluge za to znani čebelar in eden najuspešnejših kooperantov Janez Pišlak!

Prizadetima se opravičuje

uredništvo Biltena

To sem napravil z rojem, ki je prestal 24 ur na drevesu. Kdo drugi bo mogoče to poskusil z rojem že prvega dne.

Tako sta mi ta dva mala odkritja pomagala, da z ogrebanjem roja nimam več nobene težave, pa naj se vsede še tako nerodno, le da ni previsoko.

Tisti roj pa, ki se vsede na konec tanke veje, najbrž ne bi prestal kakšne nevihte, ki bi mlatila z vejo sem in tja in bi roj razbila. Takšnega bi bilo bolj prav, ogrebsti še prvi dan. Če ni kje visoko, takrat ogrebanje s konca veje itak ni težko. Z vrtnimi škarjami odrežeš vejo, vse skupaj odneseš do panja in streseš vanj čebele.

Malo spomladanskega donosa, malo krmiljenja malo pa zanemarjanja čebel zaradi drugega dela — pa se mi je 20. maja vsul roj iz še enega panja. Pospravil sem ga primerno novemu odkritju, razmišljal pa o starem pravilu, da družine ne prinesejo nič ali pa le malo, tisto leto ko so rojile. Pa še preveč družin sem imel naenkrat. Ko roje dodaš kakšni družini ali jih pa družiš, se lahko takšno združevanje ponesreči. Pa sem sklepal: Ker sta iz obeh družin šla prvca, sta zdaj obe družini brez matice, le kopicico matičnikov ima vsaka. Tisti družini, ki ima manj napak, sem pustil en matičnik, oni pa, ki je nekoliko manj prijazna z menoj, sem uničil vse matičnike. Nato sem ju združil. Tako ne bo šibkih družin. Združevanje je bilo uspešno brez klana.

Kljub temu, da so me nezaželeni roji spravili v slabo voljo, sem bil novega domisleka le vesel: Združuj izrojene družine.

To ni roj, le čebelar Franc Matul iz Stoparice pri Ptujju pozira pred filmsko kamero

roje pa s takšnim posegom ne moti, ker so posebno vneti za delo.

Opomba:

Za mlado matico ne drži.

DODAJAM VEČ MATIC V ENO GNEZDO

MILAN SNOJ

V 2. številki letošnjega Slovenskega čebelarja sem prebral, da trpijo čebele le eno matico. Na podlagi mojih izkušenj pa to ne drži, ne drži to zagadelj, ker imam jaz drugačne izkušnje. Seveda je pa potrebno za to veliko plodišče.

Naj opišem, kako sem jaz čebelaril z dvema maticama. Čebelarim že 46 let in sem v tem času marsikaj doživel pri čebelarjenju.

Imel sem dve oplojeni matici. Vsako sem dal v 12 cm dolgi matičnici (ko-

ški) in obe matičnici vstavil zelo močnim družinam pod satnike (okvirje), da so čebele lahko matico ogrevale in pitale. Čez 14 dni sem pregledal plodišče in sem hitro našel matico, ki je že zalegala. Na sat, na katerem sem našel matico, sem spustil še drugo matico in čebele so jo lepo sprejele. Na ta način sem dodal po dve matici še trem drugim družinam in tako sem imel štiri panje po dve matici cela tri leta. Kó pa sem videl, da so plodišča z devetimi

sati premajhna za dve matici, sem eno izločil in pustil samo po eno matico. To se mi je pa kruto maščevalo. Nemudoma so same čebele vzgojile drugo matico. Nekaj neverjetnega je, kako so se navadile na dve matici. In vendar je vse to bilo res. Bile so srečnejše z dvema maticama, ker so se na to navadile. Te družine tudi niso nikoli silile v rojenje. Zaradi tega so tudi odpadli pre-

gledi. Samo pazil sem, da nisem pri predstavljanju pomotoma premestil sat z matico. Na ta način je bila v plodišču samo zalega, v medišču so pa nosile med in obnožino.

Seveda pa panjem z devetimi okvirji zadostuje ena matica.

Morda bodo zanimale moje dolgotrajne izkušnje tudi druge čebelarje, zato prosim, da prispevek objavite.

MEDNO VINO IN MEDICO SI PRIDELUJEM SAM

Med so nekdanj uporabljali mnogo bolj mnogostransko kot danadnes. Naši pradedje so si z njim sladili različne jedi, za kar mi danes uporabljamo sladkor. Delali so tudi medico. Pri nekaterih slovanskih narodih je še danes medica članska pijača. Spanci in Grki pa mešajo svoja vina z medom, da dobijo na ta način vina prijeten okus. Tudi jaz uporabljam med v različne namene. Tokrat naj na kratko opišem, kako izdelam medico in medeno vino.

V dobro osnaženem kotlu razgrejem 40 litrov čiste vode, ki pa mora biti mehka, dežnica ali snežnica. V njej raztopim 10 do 14 kg medu. Na liter vode dodam 250 do 350 g medu. To zmes kuham poldrugo uro in potem posnamem, da se očisti. Ko se počasi ohladi, nalijem tekočino v snažen sod in sicer do vrha; sod pa ne zabijem z veho, ampak samo pokrijem z listom papirja, na list pa poveznem kozarec. V enem tednu začne tekočina v topli kleti vreti in vre

15 do 20 dni. Kdor hoče dati medici prijetnejši duh, naj doda v začetku kipejnja četrt litra ribezovega, jagodovega, borovničevega ali malinovega soka. Povrelo tekočino pretočim v drug snažen sod, ki ga poprej premažem z bezgovimi jagodami. Če se zgodi, da začne medica ponovno vreti, jo po tem vretju pretočim v steklenice. Pred pretočenjem dodam na 40 litrov tekočine še 50 g muškata cvetja in 20 g ingverja. Če pa zmes pustim v sodu, istega dobro zabijem.

Medica spočetka nima posebno dobrega okusa, zato jo je treba pustiti, da se uleže, sčasoma pa postane izredno okusna pijača. Za tovrstno pijačo pride v poštev med vsake vrste, le koštanjev ni za to uporabo.

Tako pripravljena pijača gre čebelarju posebno v slast v poletnih dneh, ko se po trudapolnem delu želi odžejati.

Jožef Černejšek
Poljčane pri Slov. Bistrici

VSE NAŠE SODELAVCE PROSIMO,

da naj po možnosti pišejo svoje prispevke na pisalni stroj, ker uredništvo nima administrativnega osebja za pretipkavanje rokopisov. Pri tipkanju je pa treba paziti, da je razmah med vrsticami širši, ker le na ta način je možno tekst lektorirati, sicer ga je treba ponovno pretipkavati.

Urednik

SODOBNO ČEBELARSTVO V WERMONTU (ZDA)

CHARLES MRAZ, WERMONT

Naša sedanja metoda dela s čebelami je rezultat 45-letnih izkušenj v mnogih predelih ZDA, v Kanadi in Mehiki. V modernem čebelarstvu je glavni cilj, da se dela s čim večjim številom čebelnih družin in da se pridobijo velike količine medu z minimalnim delom. Sam opravi vse dela z enim pomočnikom, ki so potrebna za vzdrževanje in vzgojo 1.200 čebelnih družin. Le tri poletne mesece imam še enega sezonskega delavca, ki nam pomaga točiti med.

V sezoni opraviva vsa glavna dela pri čebelah. Kjerkoli je možno pustiva, da čebele same izvedejo največji del svojih opravil. Same opravijo tudi največji del opravil pri zamenjavi svojih matic. Normalno ne gledamo v naše panje več kakor trikrat na leto, včasih pa samo dvakrat, enkrat spomladi in enkrat jeseni.

Za pridobivanje velikih količin medu so potrebne močne družine. Zato pri zazimovanju pustimo našim družinam najmanj po dve standardni LR nakladi in še eno ali dve polnakladi polni medu. Midva hočeva, da ima vsaka družina na razpolago 25 do 35 kg medu za prezimovanje. Čebel nikoli ne krmiva s ladjkorjem v kakršnikoli obliki. Smatram, da ni koristno krmljenje v zgodnji pomladi zaradi zalege. Čebelam je potreben le dober med in naravni cvetni prah za razvoj močnih družin.

V Wermontu je zelo ostra in surova zima. Čebele navadno ne izletajo od novembra do aprila. Temperatura redno pade pod -30 stopinj Celzija. Za naš rod čebel ne predstavlja to nobene težave. Prezimujejo z zelo majhnimi izgubami, pod 5%. Spomladi ima večina naših družin najmanj dve standardne LR naklade polne čebel in zalege.

Spomladanska opravila začnemo okrog 15. aprila, ko se otopli. Takrat menjamo naklade. Čebele navadno izpraznijo spodnjo naklado čez zimo. Tedaj odstranimo naklade in damo čisto podnico. Gornjo naklado z medom čebelami in zalego postavimo na čisto podnico, na to pa postavimo naklado, ki je bila do sedaj pod njo, sledijo ostale naklade tako, da pride prejšnja prva (prazna) naklada na vrh in jo čebele napolnijo z regratovim medom. Regrat cvete okrog 15. maja.

Smatram, da je izmenjava mesta naklad najvažnejše delo, ki omogoča, da bodo močni panji vedno polni medu, ter za čebele ni nikoli nevarnosti, da bi jih primanjkovalo hrane, ter tako odpade vse delo in stroški krmljenja.

Naše sledeče delo je, da okoli 1. maja razdelimo naše najboljše družine. Imamo okrog 60 družin v vsakem od naših čebelnjakov in vodimo točno evidenco o njihovi produktivnosti. Na vsakem stojišču razdelimo okrog 20 najboljših družin. To napravimo tako, da ločimo eno naklado polno medu in čebel in zalege na stran. Ostanek zalege, čebel in medu z matico ter preostalimi nakladami, kolikor jih je bilo, pustimo na podnici. Preko tega položimo pregradno desko. To je navadna deska, lahko iz lesonita, podobna notranjemu pokrovu z eno odprtino za izlet. Preko te deske nato položimo oddvojeno naklado brez matice. V takem stanju držimo panj 30 dni. V tem času si čebele odgobjo matico, ki že začne zalegati v zgornji nakladi.

Oddeljenimi čebelam ne dajemo matičnjakov s presajenimi žerkami, marveč enostavno prepustimo, da same zgradijo matičnjake in vzgobjo matico. To storimo zavoljo tega, ker želimo, da vzgobjo od 20 najboljših družin na čebelnjak samo po eno matico v vsakem panju. To v največji meri zmanjšuje nevarnost križanja v sorodstvu. Smatram, da je danes eden najresnejših problemov čebelarstva križanja v sorodstvu, da bi se dobila »čista rasa« ene ali druge vrste čebel. Največ čebelarjev pod »čistimi čebelami« razume matice in čebele enake po barvi in izgledu. Predpostavlja se, da bodo take čebele in matice odlične tudi v produktivnosti. Dejansko pa ni tako. Smatram, da prihaja po drugi generaciji križanja v sorodstvu do degeneracije raznih oblik in to zaradi čiste rase. Smatramo, da so te »čiste čebele« občutljivejše za mnoge bolezni, kakor odrasle tako tudi v stadiju žerke in bube. Jajčeca so manj odporna za razvoj. Mnoga se celo ne izvalijo. Življenje delavk in matic je krajše. Takšne čebele ne morejo obstati v našem surovem in ostrem podnebnju, mnogo manj so tudi produktivne.

Menim, da je edini način, da se pride do matic, katere bodo proizvajale med v našem podnebnju, da so vzgojene iz naših družin, za katere vemo, da so vzdržljive v naših klimatskih razmerah in so odporne proti boleznim. Zgoraj opisana metoda vzgoje matic pa gotovo ne zahteva neko posebno delo niti neko specialno opremo, razen pregradne deske, ki se lahko in poceni napravi.

Naše mlade matice začnejo zalegati pred glavno pašo okrog 15. junija. Uporabljamo jih, da dopolnimo zimske izgube, kolikor jih je bilo, da zamenjamo panje s čebelami, ki so ostale brezmatične ali katere imajo trotočke ali slabe matice. Zanje imamo vedno dovolj potreb. Mi nikdar ne zamenjamo dobrih matic, ampak jih pustimo v panju, dokler jih drže čebele. Videl sem, da mnoge matice dobro zalegajo, ki so stare štiri do pet let. Videl sem za znanovano matico staro šest let in ugotovil, da še vedno dobro zalega.

Prepričan sem, da matica, ki lahko živi pet, šest let, zalega čebele, ki tudi lahko dolgo živijo. Mnogo bolje je imeti matice, ki dajejo čebele z dolgim življenjem kot pa imeti matice, ki rode mnogo zalege oziroma čebel, ki živijo krajši čas. Mi smatramo, da delitev močnih družin v nobenem pogledu ne zmanjšuje našega pridelka medu, ampak nasprotno, pomaga da se pridelek poveča. Bolje je, da se najmočnejše družine razdelijo, da ne bi postale premočne prej kot nastopi glavna paša, ki se pri nas začne okrog 15. junija.

Tudi menjava naklad in razdelitev družin z namenom vzreje matic opravimo pred glavno pašo. Tedaj imamo čas za to delo. Ko začne paša, mi ne moremo delati drugega kot dodajati naklade po dani potrebi. Naklade dajemo vedno na vrh. Nikoli praznih naklad ne ispodrivamo. Če prazne naklade držimo zgoraj, je mnogo lažje ugotoviti, kdaj je potrebno dodati nove. Potrebno je dvigniti samo notranji pokrov.

Z rojenjem nimamo težav. Če katera družina včasih potegne rojeve matičnjake, jo razdelimo na isti način kot pri vzgoji matic. Razlika je samo v tem, da matice ne iščemo. Pustimo jo tam, kjer je, pa naj bo v zgornji ali dolnji nakladi. Pregradna deska navadno prepreči rojenje, če je poseg pravočasen, se pravi prej kot pa so pokriti matičnjaki. Po treh tednih družine združimo. Panj ima sedaj mlado in staro matico.

Če zavoljo tega nastane v panju kakšen problem, ga prepuščamo čebelarjem, da

ga same rešijo na način, ki jim ustreza. Čutim, da vedo čebele bolje nego jaz, kaj je treba napraviti. Ker vzgajamo mlade matice od matic, ki ne rojijo, to v veliki meri vpliva in preprečuje nagon rojenja. Res je, da to ne odstranjuje popolnoma rojilnega nagona, pride pa zelo redko do veljave.

Po končani paši, ko odvezamemo naklade, zaradi zanesljivosti vedno pogledamo, da čebelarjem ostane dovolj medu do naslednjega leta. Pustimo naklade in polnaklade z medom iznad plodišča, tako da je najmanj 25 kg in več medu v vsakem panju. Čebelarji iz Evrope, ki vidijo moje čebele spomlad in med, ki jim ga pustim za zimo, menijo, da sem zmešan. Rečem jim, da naj jih ne skrbi ta med. Čebele trošijo samo toliko, kolikor jim je potrebno. Preostalo bo že šlo pozneje v lonec.

Sedaj so čebele pripravljene za zimo, z mnogo medu, dosti prostora in mnogo čebel. Takim močnim družinam je potrebno tudi dosti zraka in ventilacije, posebno v našem hladnem podnebnju. Dolnje žrelo pustimo popolnoma odprto in pokrito z žično mrežo ter očesi velikosti 1 cm, na ta način preprečimo dohod mišim. Na drugih nakladah imamo zvrtna žrela premera 2 cm. Slednja služijo za odstranjevanje vlage iz panja. Smatram, da čebele prenesejo z lahkoto velik mráz na pa vlage.

Pri zazimovanju enostavno povijemo panje s strešno lepenko in na notranji pokrov položimo blazino napolnjeno z žagovino debeline 10 cm. Ko tako zazimimo čebele, vemo, da bomo na pomlad imeli dobre družine, pripravljene, da izkoristijo vsako pašo, ki se pojavi. Imam občutek, da ta metoda, ki smo jo izpopolnjevali dolga leta, lahko zagotovi največji pridelek medu z najmanjšim trudom in najmanjšo izgubo časa.

Nekateri evropski čebelarji mislijo, da se ameriške metode čebelarjenja ne more prenesti v Evropo. Ne verjamem, da je to resnica. Mislim pa, da v mnogih predelih Evrope lahko čebelarji uspešno čebelarijo z močnimi družinami, z manj truda in dela, kakor s slabšimi in znatno večjim delom. Imam mnogo izkušenj s čebelami v Mehiki, kjer so pogoji za čebelarjenje popolnoma drugačni kakor v Wermontu. Vendar mislim, da so osnovna načela ista. Čebele so vedno čebele brez ozira kje živijo.

Po »Jugoslovenskem pčelarstvu«
Prevedel Ivan Krajnc

NA ŠESTEM JUGOSLOVANSKEM ZBORU MLADIH USTVARJALCEV SO SE TUDI NAŠI NAJMLAJŠI ČEBELARJI ZADOVOLJIVO PREDSTAVILI

Kakor smo že poročali v našem glasilu (Slov. čebelar, št. 4/74), je vsako drugo leto vsejugoslovanski zbor mladih združnikov in interesnih dejavnosti učencev osnovnih šol in sicer vsakokrat v drugi republiki. Letos je bil organizator zbora Slovenija, bil pa je od 6. do 9. junija v Krškem pod pokroviteljstvom Izvršnega sveta skupščine SR Slovenije.

Po daljšem obdobju različnih stranpoti (v glavnem pod vplivom in kulturne usmerjenosti zapada), iskanj in kolebanj v našem šolstvu, ko se je negiral razredni pomen vzgoje in izobraževanja ter pomen proizvodne dejavnosti in drugih interesnih aktivnosti za vsestranski razvoj osebnosti, je začela dobivati v celovitem našem vzgojno-izobraževalnem sistemu svojo težo načelo delovne vzgoje. Razvoj naše družbe namreč terjaja, da se vzgojno-izobraževalna dejavnost usmeri k oblikovanju mlade generacije za delo in potom dela. Delo naj bo neodtujljiv del vzgojno-izobraževalnega procesa. Delovna in politehnična vzgoja terjaja izobraževanje in vzgajanje za ustvarjalnost, povezovanje učnovzgojnega procesa s proizvodnim in drugim družbeno koristnim delom naj bo načelo našega celovitega šolskega sistema.

Zato je potrebno, da se mlada generacija že v zgodnji mladosti vključuje v ustvarjalno delo in družbeno življenje in da s pomočjo dela nadaljuje svoje izobraževanje; vzgoja mora oblikovati naš mladi rod za bodoče delovne družbene člane in za razumen odnos do narave. Take in podobne misli, ugotovitve in zahteve so bile izpovedane v referatih in koreferatih instruktorjev na tem zboru, podkrepili pa so jih mladi ustvarjalci v poročilih o svojem delu. Za ilustracijo naj navedemo nekaj misli in podatkov iz poročila mladince iz Slovenije na tem zboru:

»...Želim vam povedati, kaj delamo pionirji-zadružniki v Sloveniji. Morda se naše delo razlikuje od vašega, zato si bomo danes izmenjali izkušnje in se tudi česa naučili. Vendar posebnih razlik ne more biti. Vsi smo mladi, veseli, igrivi in delovni, če pa smo dobro vodeni, smo pripravljeni marsikaj storiti.

V času bivanja pri nas boste spoznali nekaj šol. Videli boste s čim se ukvarja mladina v teh šolah. Podobno je v vseh ostalih. Izven pouka se v okviru pionirske organizacije ukvarjamo z marsičem. Imamo mnogo krožkov, organizacij in društev. Imamo tudi pionirske zadruge. Na večini šol je pa drugače. Na teh šolah imajo krožke, kot so vrtnarski, sadjarski, čebelarski, cvetličarski in druge, nimajo pa te organizirane v pionirske zadruge.

Mi vam ne bomo mogli pokazati velikih združnih njiv, delavnic in drugega, ker tega v pionirskih zadrugah nimamo. Naša dejavnost se odvija na vrtovih, manjših njivah, v čebelnjakih, sadovnjakih, meteoroloških postajah, delavnicah, foto temnicah, rastlinjakih, cvetličnjakih, v šolskem okolju in podobno. Ne delajo pa samo zato, da delajo. Vedeti hočejo tudi čemu delajo, kako delajo in s čim delajo. Delo si torej sami izberemo, sami delo opravljamo in ga tudi cenimo in ocenimo.

Pri delu se tudi marsičesa naučimo. Vrtnarji: kako pripraviti sadike, jih saditi, obrezovati, škropiti; čebelarji: kako urediti čebelnjak, kako ravnati s čebelnimi družinami, prezimovanju čebel, o spravljanju medu in podobno; poljedelci: o semenih, gojenju rastlin, zaščitnih sredstvih, spravljanju plodov itd. Vsega tega se pri pouku ne bi mogli naučiti, mi se pa tega želimo naučiti...

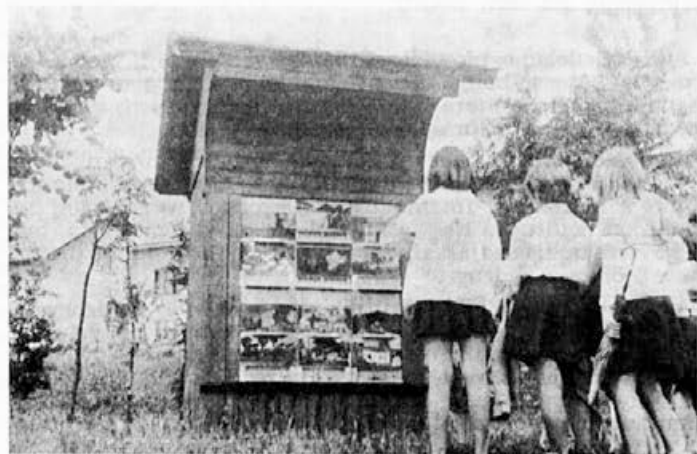
Ob koncu bi vam rad povedal, da se v slovenskih šolah ukvarjamo v okviru interesnih dejavnosti z vrtnarstvom in hortikulturo 4.340 pionirjev, s sadjarstvom 846, z vinogradništvom 530, s čebelarstvom 490, s tehničnimi dejavnostmi 6.375 itd. K temu bi bilo potrebno prišteti še veliko število tistih, ki se ukvarjajo s poljedelstvom in drugim...»

* * *

V petek, 6. junija se je mestece Krško spremenilo v eno samo mladinsko taborišče. Starodavno in zgodovinsko pomembno mesto je dihlo s pljuči mladostnikov vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki se izven šolskega dela ukvarjajo z različnimi dejavnostmi. Čez 200 odbranih mladincev obeh spolov je v spremstvu svojih instruktorjev zastopalo razvevano dejavnost in demonstriralo svoje dosežke na razstavnem prostoru v novi, obsežni in funkcionalno izredno grajeni šolski stavbi »Jurij Dalmatin« z namensko oblikovanim in skrbno negovanim okoljem. Osnovna šola v Krškem je bila posrečeno izbrana za tako široko zasnovano manifestacijo mladih ustvarjalcev.

Cebelnjak pionirskega šolskega krožka in razstava sta vzbujala splošno pozornost

Cebelnjak s šestimi AŽ panji je na vzvičenem prostoru že od daleč vabil navzoče na ogled. Sveže poslikane končnice so še posebno učinkovale. Niso to motivi panjskih končnic »kranjičev« iz 18. in 19. stoletja, ampak jim je dala pečat sodobna motivacija in današnja tehnika risanja. Delo so opravili mladi ustvarjalci sami iz osnovne šole v Krškem. Če so udeleženci lahko opazovali le zunanjo obliko čebelnjaka in izletavanje čebel, so pa imeli priložnost opazovati notranje življenje čebelne družine v opazovalnem panju, ki je bil poleg čebelnjaka. Oboje je delovalo spodbudno in stimulatивно na udeležence. Tu ni bilo drugih vrst panjev, zato sta pa bila na razstavnem prostoru Langstrothov panj in pa »kranjič« s poslikano končnico iz 19. stoletja.

**Mladina opazuje
čebelnjak s
poslikanimi panji**

V razstavnih prostorih in hodnikih osnovne šole je bila okusno urejena in izredno bogata razstava mladih ustvarjalcev s področij tehnike, hortikulture, likovnih in drugih izdelkov. Med njimi je bila pod sliko Antona Janše prikazana tudi dejavnost čebelarških krožkov. Tu je bilo moč videti eksponate od žičenja okvirjev, satnic v okvirjih, satje z medom, vse vrste medu v ustreznih lončkih, različne oblike voska, pa vse do čebelarške literature. Manjkalo tuči ni medicine in drugih čebelarških proizvodov. Velike fotografije iz življenja in dela čebelarških krožkov na steni so popestrile eksponate.

Razstavni del čebelarških krožkov je imel obilo opazovalcev in občudovalcev med odraslimi in mladino

Prvič so se na takem zboru mladih ustvarjalcev in interesnih skupnosti predstavili tudi ustvarjalci s področja čebelarstva. To je tudi razumljivo, saj je ta oblika aktivnosti mladine razvita samo v Sloveniji. V drugih naših republikah je skrb za čebelarški naraščaj prepuščen še vedno naključju. Razgovori s predstavniki iz tujine (Bolgarije, Čehoslovaške, Nemške demokratične republike in Sovjetske zveze) so pokazali, da skrbijo tam za čebelarški naraščaj čebelarške šole, centralne postaje mladih agrobiologov in podobno. Ker pa pri nas vsega tega nimamo, je naša oblika verjetno edini možni način vzgajanja in pridobivanja mladih čebelarških kadrov, ki jo je treba naprej razvijati in izpopolnjevati ob večji in izdatnejši družbeni pomoči in našega šolstva.

Prvo tako sodelovanje naših mladih čebelarjev na tako širokem zboru mladih ustvarjalcev je vsekakor spodbudno za širjenje mreže krožkov pri

šolah in pri naših čebelarških družinah, kar bo verjetno spodbudno tudi za druge republike, saj so zanje pokazali veliko zanimanje. Hkrati pa ta primer vsiljuje uresničitev zamisli, da naj bi v bližnji prihodnosti organizirali zbor slovenskih mladih čebelarjev, ki naj bi ob razstavi njihovega prizadevanja organizirali tudi tekmovanje njihove čebelarške spretnosti in teoretičnega znanja o čebelarstvu. Ni nobenega dvoma, da bi tak zbor stimulatивно deloval na že organizirane mlade čebelarje, sočasno pa motiviral še ostalo mladino za delo s čebelami.

Na koncu smatramo za svojo dolžnost, da se zahvalimo upravi osnovne šole v Krškem za polno razumevanje in pomoč, nadalje za vso požrtvovalnost in prizadevnost čebelarški družini v Krškem, posebno še instruktorjem čebelarškega krožka, ki so s toliko nesebičnostjo pripomogli k uspeli manifestaciji naših čebelarških krožkov.

Martin Mencej

Del vodstva šestega zbora mladih ustvarjalcev razpravlja pred čebelnjakom

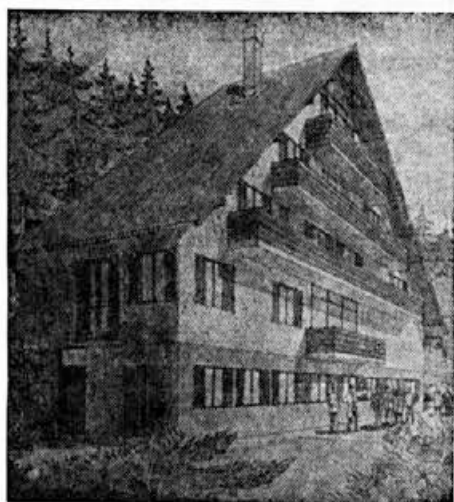
VSEM ČEBELARŠKIM DRUŽINAM

priporočamo, da v poletnih mesecih razmislijo o možnostih organiziranja čebelarškega krožka pri osnovnih šolah svojega območja. Z novim šolskim letom naj bi zaživeli krožki povsod, kjer jih še ni in kjer so pogoji za ustanovitev.

Odsek za čebelarški naraščaj pri ZČDS

Koledarsko leto se je že prevesilo v drugo polovico, so pa čebelarške družine, ki še do sedaj niso poravnale svoje obveznosti glede članarine. Zato jih prosimo, da ne odlašajo več.

Iz uprave

V SKLAD

za gradnjo CIS so nadalje prispevali:
Člani čebelarke družine Rečica
ob Savinji 360 din

Čebelarsko društvo Koper (značke »Komenda«)	150 din
Čebelarsko društvo Polhov Gradec (značke »Komenda«)	15 din
Sklad za pospeševanje kmetij- stva občine Trebnje	1.000 din
Jecelj Franc iz Ljubljane	50 din
Novak Anton iz Ljubljane	40 din
Grabnar Peter iz Moravč	21 din
Rojec Ivan, Logatec	18 din
Čebelarska družina Logatec i. s. člani:	
Bogataj Ivan	10 din
Kogovšek Franc	10 din
Pečkaj Janez	10 din
Kobal Lojze	10 din
Petkovšek Franc	10 din
Lukančič Jože	50 din
Marinč Jože	50 din
Nagode Polde iz Hotederžice	100 din
Petkovšek Alojz	10 din
Erjavec Andrej	10 din
Jurišič Stefan, Logatec	20 din
Rojec Ivan, Logatec	15 din
Ferenčič Ivan iz Durđevca	65 din
Rozman Tone iz Gotovelj	42 din

Vsem darovalcem iskrena hvala!
Uprava sklada CIC

POROČILO

tajnika Borisa Modrijana na občnem zboru Zveze čebelarskih društev za Slovenijo, dne 21. aprila 1974

V svojem poročilu bom čim krajši, da nam bo ostalo več časa za razpravo in sklepanje o problemih, ki vedno bolj zavirajo ugoden razvoj slovenskega čebelarstva. Sklepi naj bi našli ugoden odmev pri ustreznih organih, ki naj bi jih pomagali rešiti.

V Zvezi č.d.s. je združenih 49 društev, v katerih deluje kot pomožne organizacijske enote 235 čebelarskih družin. Te organizacije vključu-

jejo ca. 7000 čebelarjev, dočim je neorganiziranih kakih 2000. Število seveda ni stalno. Zato tudi število naseljenih panjev variira. Organizirani čebelarji jih imajo ca. 115.000, neorganizirani ca. 15.000. Zadnji 2 leti začeti statistični prikaz slovenskega čebelarstva se zaradi pre zaposlenosti ne nadaljuje v letu 1974.

Upravni odbor Zveze je imel lani 2 seji, izvršni odbor 2 redni in 1 izredno. Vse seje obeh odborov so bi-

le sklepčne. Zadnje seje U.O. dne 24. marca pa se je udeležilo le 27 predstavnikov društev, odsotnih je bilo 22. Vsekakor je to odsev premajhnega zanimanja nekaterih društev za dogajanja in delo v njihovi matični organizaciji.

Tajništvo je skrbelo, da so se izvajali sklepi obeh odborov. Reševalo je sproti tekoče zadeve, ki se množe iz dneva v dan. Občnih zborov čebelarških društev so se udeleževali predstavniki Zveze, če je bilo tajništvo pravočasno obveščeno. Vendar v nekaj primerih to ni bilo mogoče, ker je bilo na isti dan več občnih zborov.

Poročila o občnih zboreh je poslalo le 15 društev, kar nikakor ni v redu. Iz teh poročil razberemo, da je večina teh društev zelo delavnih in zaslužijo vso pohvalo. Iz njih povzemam:

Glavno skrb posvečajo ta društva **izobraževanju** svojega članstva. Do-seči skušajo to s prirejanjem predavanj in nabavo čebelarške literature. Prirejajo poučne ekskurzije, ogled velikih čebelarstev, prirejajo čebelarške posvete pri posameznih čebelarjih. Od Zveze pa žele predavatelje in filme. Splošna zahteva pa je, da bo treba posvetiti več skrbi za strokovni dvig slovenskih čebelarjev. In tu bi lahko odločilno vlogo imel Čebelarški izobraževalni center na Brdu pri Lukovici.

K izobraževanju vsekakor sodi tudi ustanavljanje čebelarških krožkov. Tako ima Žalec pionirski dom na Polzeli in 3 krožke. V Radovljici nameravajo ustanoviti krožke pri vseh popolnih osemletkah in jim napraviti male čebelnjačke. V Radljah imajo pri tem težave s sredstvi, v Murski Soboti pa bodo krožke finančno podprli.

Velika je tudi skrb čebelarških društev za preprečevanje in zatiranje čebelnih kužnih bolezni. Lani je Zve-

zi uspelo, da je pričela Republiška veterinarska uprava pošiljati petnajst-dnevna poročila o stanju in širjenju živalskih kužnih bolezni na teritoriji SR Slovenije. Žal ta poročila navajajo žarišča bolezni le po občinah in ne po krajih, kar bi čebelarjem omogočalo, da bi se izogibali okuženih krajev. Naši prošnji, da bi poročila navajala žarišča po krajih, uprava ni ugodila z utemeljitvijo, da bi to povzročalo preveč dela in da se čebelarške organizacije in čebelarji lahko pozanimajo pri pristojnih občinskih veterinarskih inšpekcijah, kje so na dotičnem območju žarišča bolezni.

Sicer pa društva javljajo kakor sledi:

V Murski Soboti so imeli 1 primer pršice, Ljutomer javlja, da je na pohodu gniloba, v Radljah ob Dravi imajo nosemo in pršico, pojavila pa se je tudi gniloba in to najprej pri neorganiziranem čebelarju, v Trziču pa so imeli pršico pri 3 čebelarjih.

Preprečevanje oz. zatiranje čebelnih bolezni pa je po teh poročilih potekalo takole:

V Križevcih bodo do 1. maja opravili pregled proti gnilobi tudi pri nečlanih. V Ljutomeru opravijo splošen pregled vsaka 3 leta. V Murski Soboti so opravili pregled sumljivih čebelnjakov. Organizirali bodo obvezen pregled v obmejnem pasu. V Ptujju je odrejen skoro na vsem območju obvezen pregled.

O delu oz. odnosu veterinarskih inšpektorjev pa poročajo:

V Gornji Radgoni je odnos v redu. V Križevcih je veliko razburjenje zaradi odredbe, da mora biti veterinar navzoč pri nakladanju in razkladanju panjev. Sicer pa je to negodovanje splošno. Mrtvice je pobiral od veterinarskega preglednika pooblaščen čebelarški preglednik. Negodovali pa so, da nekaterim čebelarjem v Ljubljani ni treba plačati pristojbi-

ne za pregled mrtvic. V Litiji sodelujejo z veterinarskim inšpektorjem, ki upošteva čebelarke preglednike. Mežica negoduje nad ravnanjem veterinarskega inšpektorja, ki je pri prvem pojavu gnilobe kljub takojšnjemu obvestilu ukrepal šele čez pol leta. V Murski Soboti veterinar sodeluje in je izposloval pri občinski skupščini dotacijo za preventivno zatiranje bolezni. V Trziču je veterinar vzel vzorce ob navzočnosti čebelarja od vseh družin. Napravili bodo načrt o zatiranju in zdravljenju tudi za nečlane. Sredstva bodo dodeljena. Intervenirali bodo pri občinski skupščini, da bo izdala odlok o obveznem zdravljenju v občini.

Tudi letos javljajo škodo po škropljenju in to iz Kranja. V Gornji Radgoni škropijo trto ob cvetenju. V Žalcu je občinska komisija prišla ocenjevati škodo po škropljenju po enem mesecu. Veliko škodo utrpijo čebelarji pri podoravanju oljne repice tedaj, ko je največ čebel na paši. Kmetijski inšpektor je obljubil, da bo posredoval pri kmetijskem kombinatu in da bodo ob povzročitvah škode hitro ukrepali. Želi tudi seznaniti tistih, ki škrope, da jih bodo opozorili poimensko. Čeprav imamo Odredbo o varstvu čebel pred kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin iz leta 1966, se je čebelarji le redko poslužijo, ker je težko zalotiti kršilce pri dejanju in dokazati, kako škropivo so uporabili.

Nekatera društva vneto skrbijo za zasajanje medečih rastlin. V Gornji Radgoni po malem zasajajo češnje in pajesen. V Križevcih so zasajali akacijo na poplavnem pasu reke Mure. Imajo drevesnico medečih rastlin in prostor za seme za 15.000 sadik japonske sofore. V Ljutomeru je v teku akcija za sejanje ruske ajde. Obljubljeni jim je, da bodo manj sekali akacijo. V Radovljici nameravajo napraviti pašni kataster. Društvi Gor-

nja Radgona in Trzič sta napravili vloge na šolska vodstva, da bi ta opozorila učence, da naj ne uničujejo pomladanskega cvetja in ive.

Nekaj društev oskrbuje svoje člane s čebelarskimi potrebščinami, skupno nabavljajo krmilni sladkor po grosistični ceni ali odkupujejo od čebelarjev med. Tako so zbrali v Lendavi 19, v Murski Soboti 76 in v Ptujju 7 ton. Med odkupuje OZD Medeks preko društev in plača ceno kot svojim kooperantom.

S pašo so bili lani zelo zadovoljni v Brežicah, Gornji Radgoni in Murski Soboti. Po akciji OZD Medeksa pa se čebelarji v vedno večji meri pričenejajo baviti s pridobivanjem peloda, matičnega mlečka, pa tudi že s propolisom.

Izredno uspeli sta proslavi na Dunaju in Breznici ob 200 letnici smrti Antona Janše. Tudi številna društva in družine so priredila v pretečeni poslovni dobi razne proslave in razvitja praporov. Številnim že razvitim se žele pridružiti tudi v Kranju, Mežici in Žalcu. Kakor nam je znano, grade svoje domove v Grosuplju, Murski Soboti in v Polhovem Gradcu.

Predno končam, poročam, da se je v Žalcu po ukinjenju Mirosana ustanovila Čebelarska kmetijska zadruga, da bo v Ilirski Bistrici junija meseca odkritje spomenika Antonu Žnideršiču in kar je prav pomembno, da je bil ustanovljen Svet čebelarskih društev Primorske in da je bil v Murski Soboti sestanek čebelarskih društev mariborske regije, kjer je čebelarsko društvo Maribor bilo zadolženo, da skliče sestanek v Mariboru, kjer se bodo pogovorili o pašičih, pašarini in o zatiranju čebelnih bolezni.

Svoje poročilo zaključujem z zahvalo vsem, ki so v mojem šestletnem tajnikovanju z menoj sodelovali in mi pomagali.

VABIMO

na čebelarški tabor, katerega bo priredilo Čebelarstvo društvo Kamnik — Domžale na Brdu nad Lukovico v dneh 20. in 21. 7. 1974 z naslednjim sporedom:

Pričetek

v soboto, 20. 7. 1974 ob 20. uri s kulturnim programom, ognjemetom in bogatim srečolovom. Nato veselo rajanje in kramljanje s čebelarji in prijatelji ob godbi priznanih ansamblov pozno v nedeljsko jutro.

Nadaljevanje

v nedeljo, 21. 7. 1974 ob 15. uri s ponovnim bogatim srečolovom in plesom na prostem v gozdčku.

Ker je čisti dobiček namenjen za dograditev Čebelarskega izobraževalnega centra na Brdu, vljudno vabimo na to prireditve vse čebelarje, prijatelje in ostalo občinstvo, da se razvedrite na svežem zraku ob godbi, dobri jedachi in pijači.

Pripravljalni odbor

OBVESTILO

Čebelarstvo društvo in lovska družina Logatec obveščata vse čebelarje, ki bodo pripeljali čebele na gozdne paše na območje društva oziroma družine, da morajo obvezno zavarovati čebele proti medvedu tudi v naseljenih krajih, ker se medved tudi tam pojavlja. Za posamezno stoječe nakladne panje pa lovska družina v nobenem primeru ne odgovarja.

Vsa podrobna navodila o zavarovanju čebel pred medvedom dobite pri lovski družini oziroma čebelarskem društvu Logatec.

Lovska družina in čebelarstvo društvo Logatec

OBVESTILO

Čebelarstvo društvo Ribnica obvešča vse čebelarje-prevaževalce, da se morajo ravnati v smislu pravilnika o dovažanju in razmeščanju čebel v času gozdne paše, katerega je sprejelo društvo v sporazumu s skupščino občine Ribnica.

Po tem pravilniku more vsak prevaževalec postaviti čebele na pasišča le po predhodnem sporazumu s čebelarskim društvom Ribnica, oziroma z njegovim pooblaščenecem za določena pasišča.

Obvezno mora predložiti potrdilo o zdravstvenem stanju čebel in plačati društvu stroške za razporeditev in vzdrževanje reda na pasiščih.

Za območje Dolenje vasi: (Grčaric, Glažute in Jelenovega žleba) daje pojasnila in napotke predsednik čebelarske družine Dolenja vas tov. Alojz Lavrič, višji logar v pokoju iz Dolenje vasi.

Za območje Travnne gore se je obrniti na tov. Hermana Urbančiča iz Ribnice, Kolodvorska 25.

Za območje Zlebiča in Ortneka pa daje pojasnila tov. Janez Kozina iz Zlebiča št. 1.

Za gozdna pasišča v Loškem potoku daje pojasnila in napotke tov. Levstik Franc, Travnik 20, pošta 61318 Loški potok.

Društvo opozarja, da bo vsak samovoljen prevoz in namestitev čebel na pasišče imel nevšečne posledice.

Čebelarstvo društvo Ribnica

OPOZORILO ČEBELARJEM PREVAŽEVALCEM

Obveščamo vas, da bo nova uredba o omejitvah tovornega prometa v turistični sezoni od 15. VI. do 15. IX. omejevala tovorni promet.

1. Samo na cestah I. reda in to: Ljubelj—Ljubljana, Podkoren—Ljubljana, Ljubljana—Zagreb, Sentilj—Maribor, Celje—Ljubljana, Senožeče—Koper, Senožeče—Trst. Vse ostale ceste ne padajo po uredbi pod omejitve.

2. Za omenjene ceste velja omejitev ob petkih od 16.—21. ure; ob sobotah od 5. do 9. ure in ob nedeljah od 15. do 22. ure.

Menimo, da je taka začasna omejitev ugodna tudi za prevažalce čebel bodisi glede prevoza na pasišča kakor tudi vračanja kamionov. Opozarjamo prevažalce na dosledno spoštovanje teh omejitev, kar po naši oceni ne bo težko, ker bodo prometni organi dosledno zahtevali izpolnjevanje te odredbe, ki ne bo nikomur dajala izjemnega dovoljenja. O prednjem obvestilu nemudoma tudi čebelarke družine vašega območja.

OBVESTILO

Čebelarско društvo Logatec obvešča vse čebelarje, ki nameravajo pripeljati čebele na gozdno pašo na območje občine Logatec, da morajo pravočasno poslati prijavo čebelarškemu društvu Logatec z navedbo števila panjev. Čebelarško društvo bo nato izdalo pismena dovoljenja in navodila o kraju postavitve čebel. Po končani gozdni paši je treba čebele takoj odpeljati.

Vsi prevažalci morajo obvezno imeti veterinarsko spričevalo o zdravju čebele za vse pripeljane čebele in ga morajo pustiti pri lastniku zemljišča na katerem bodo postavili čebele.

Čebelarško društvo Logatec

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE IMA NA ZALOGI:

Sodobno čebelarstvo (Knjiga o čebelah)	40 din
S čebelami in čebelarji skozi stoletja	4 din
Med — naša vsakdanja hrana in zdravilo	4 din
Gozdno medenje in proizvajalci mane	12 din
Vzrejalno boljše čebele	28 din
Barvne razglednice z različnimi motivi panjskih končnic v ličnih ovojih po 10 kom.	10 din
Razglednice Anton Janša (ak. slikar B. Jakac)	1 din
Velike barvaste razglednice naše plemenilne postaje na Zelenici	2 din
Lične barvaste značke s čebelico	6 din
Posamezne zvezke Sl. čebelarja starejših letnikov	2 din

ZDRAVILA:

Fumidil-B steklenička	50 din
Fumagilin DCH steklenička	40 din
Folbeks za dimljenje, zavitek po 50 lističev	23 din
Fenotiazin proti krpljam, zavitek z 10 tabletami	2 din

Najboljše in najprimernejše naročilo je s položnico (dobe se jih na vsaki pošti) na naš čekovni račun; na sprednjo stran vpišite našo številko čekovnega računa: 50101-678-48636, izpod te številke pa: Zveza čebelarških društev, Ljubljana, Cankarjeva 3, na hrbtno stran pa namen nakazila (zakaj pošiljate denar). Za poštnino knjig, razglednic oziroma zdravil dodajte 5 din.

Uprava ZČDS

JAKA KRESNIK — OSEMDESETLETNIK

Castiljliv jubilej 80 let je doživel naš agilni čebelar in društveni delavec Jaka Kresnik, ki je poznan širokemu krogu čebelarjev tudi kot odlični predavatelj.

Rodil se je 27. 4. 1894 v Čretu pri Celju. Tu je tudi služboval kot vodeči pisarniški uslužbenec pri okrožnem sodišču v Celju do upokojitve. V Čretu si je tudi ustvaril svojo družino in hišo že leta 1931. V prostem času se je z vso ljubeznijo bavil z sadjarstvom in vrtičkarstvom.

Njegov 16-letni sin Mirko, takratni elektroinstalacijski vajenec, si je na nasvet očeta kupil prvi panj čebel, da bi oprashalet očetov sadovnjak. Ze leta 1933 sta se oče in sin včlanila v čebelarstvo organizacijo.

Njegovo družinsko srečo so kalili hudi udarci. Ze leta 1938 je umrla njegova, takrat 19-letna hči. Še bolj usodna pa so bila leta okupacije. Okupator je še oktobra 1941 aretiral in zaprl njegova sinova Mirka in Rajka zaradi sodelovanja z ustanovitelji prve celjske čete. Oba sta bila že čez mesec dni ustreljena v Mariboru. Kmalu nato sta bila oče in mati odpeljana v taborišče Auschwitz, kjer je žena Mira umrla februarja 1943. leta. Tako je ostal naš Jaka sam in se iz taborišča na Bavarskem vrnil leta 1945, seveda brez denarja, obleke in drugih potrebščin, ker mu je bilo njegovo premoženje zaplenjeno.

Njegov prijatelj in čebelar Kandušer Blaž mu je iz zaplenjene imovine rešil 2 obljudena AŽ panja ter mu jih ob vrnitvi vrnil. To mu je bilo osnova in spodbuda za nadaljnje čebelarjenje, ki se ga je lotil s podvojeno vsem. V spomin na sina Mirka je nabavaljal in bral veliko domače in tuje čebelarstvo literature, ter tako ves čas dopolnjuje svojo obsežno čebelarstvo knjižnico.

Ko je bilo 18. 12. 1951 ustanovljeno čebelarstvo društvo Celje, je postal naš Jaka

tajnik in opravljal te posle z vso vsem, vse do leta 1970, torej polnih 19 let. Od takrat pa je predsednik nadzornega odbora.

Kot tajnik je ves čas delal z vso prizadevnostjo in požrtvovalnostjo. Z največjo vestnostjo je vodil administrativne posle, vse je reševal pravočasno in vzorno, poznal je večino odborikov družin in vidnih čebelarjev celjskega društva. Čebelarstvo društvo Celje se je takrat nesprestanó širalo, ustanavljale in pristopale so nove čebelarstvo družine in je takrat imelo društvo 36 družin, vse to zato, ker je društvo delovalo zelo uspešno in to pretežno po zašlugi našega Jaka. Zato je tudi društvo prejelo red Antona Janše I. stopnje kot edino društvo, ki ga ima.

Naš Jaka je tudi odlični predavatelj. S svojim strokovnim podajanjem in prijetnim humorjem je zelo zaželen. Čeprav ima čebelarstvo društvo več predavateljev, je naš Jaka skoraj vedno opravil največ predavanj pri družinah. Večkrat je opravil letno tudi nad 20 predavanj. Veliko je hodil tudi kot delegat na občne zbere družin. Kadar ni bilo nikogar drugega, se je sam prostovoljno prijavil.

Ključ vsem težavam njegovega življenja je ohranil svoj prijetni humor in družabnost, ki se odraža tudi v njegovih predavanjih. Pridobil je nešteto mladih za čebelarjenje. Marsikomu od teh je dal roj ali panj zastoj. Pri vsej obilici dela, ki ga je opravil za čebelarstvo organizacijo, ni nikoli hotel nikakega plačila. Tako je res eden od redkih delavcev-idealstov, ki je bil pripravljen prvezemati številne naloge brezplačno. Za vse to požrtvovalno delo ga je Zveza čebelarstvih društev odlikovala leta 1968 z redom Antona Janše I. stopnje.

Našemu jubilarantu čestitamo iz vsega srca in mu želimo, da bi zdrav in vesel preživel še dolgo vrsto let med nami in sodeloval pri našem delu za napredek čebelarstva.

Predsednik društva
Jožko Slander

PRIMER ČEBELARJEVE POŽRTVOVALNOSTI

Čebelarim že 36 let s 25 panji. Lansko leto me je zadela huda bolezen, zaradi katere sem bil odsoten od doma skoraj leto dni.

V bližini imam soseda čebelarja Franca Vrečka v Ločah, ki ima 33 panjev čebel. Četudi že starejši in bolehen, se je vse leto moje odsotnosti žrtvoval za moje čebele in opravljal pri njih vsa dela kot bi bile njegove. Prihajal je k mojim čebelam tudi po večkrat dnevno. Teško bi se našlo takega človeka, ki bi s tako požrtvovalnostjo opravljal sosedove čebele.

Po moji vrnitvi domov ni hotel slišati o kakšnem plačilu in še danes ne vem, kako bi se mu oddolžil. Zato, dragi čebelarji, vzemite si za vzgled ta primer, kako je treba v stiski pomagati eden drugemu. Tem potom se mu še enkrat iskreno zahvaljujem za trud in požrtvovalnost.

Alojz Pastirk
Loče 54 pri Poljčanah

JOŽE HAJNC — SEDEMDESETLETNIK

Vsem čebelarjem mariborskega društva ne bo potreben poseben opis človeka, ki ga danes predstavljam kot sedemdesetletnika. Za vse pa, ki ga ne poznajo, naj zapišem, da je to tovariš JOŽE HAJNC, dolgoletni predsednik čebelarke družine Studenci — Pekre, dolgoletni član upravnega odbora čebelarkega društva Maribor in dolgoletni poslovodja društvene poslovalnice.

Tov. Jože Hajnc ne pozna besede »ne, ne morem, nočem«. Rodil se je 5. marca v Zbelavski gorici pri Konjicah. Po poklicu je mizar, sedaj pa že dolga leta upokojenec. S čebelarstvom se je pričel baviti že zelo zgodaj, še takrat, ko so precej gospodarili kranjiči. Sproti je spremljal modernizacijo čebelarstva tako, da sedaj čebelarji s kar 70 AZ panji, med pa toči s točilom na električni pogon.

Vsem čebelarjem želim predstaviti torej plemenitega človeka, ki je, bo in tudi sedaj pomaga vsem svojim čebelarim tovarišem. Redno prihaja na seje upravnega odbora družine, vse zadane naloge pa v redu, pravočasno in z veseljem opravlja. Udeležuje se vseh predavanj in izletov, predvsem pa rad zapoje lepo slovensko narodno pesem v družbi svojih prijateljev — čebelarjev.

Za njegovo dolgoletno, marljivo in vestno delo mu je bilo podeljeno priznanje čebelarkega društva Maribor in odlikovanje A. Janše II. st. Tudi družina Studenci — Pekre mu je za njegovo neumorno delo podelila priznanje in plaketo Antona Janše.

Dragi Jože! V imenu upravnega odbora čebelarke družine »Peter Močnik« Studenci — Pekre, v imenu vseh čebelarjev in v svojem imenu ti k tvojemu jubileju iskreno čestitam in želim še obilo zdravja in osebnega zadovoljstva, ter kličem: še na mnoga leta v krogu tvoje pridne in gostoljubne ženke in tvojih prijateljev — čebelarjev.

Bruno Krištof

FERDINAND JAVORNIK

je te dni praznoval svojo 80-letnico; njegovemu visokemu življenjskemu jubileju čestitamo vsi barjanski čebelarji, saj je eden redkih preživelih ustanoviteljev čebelarke družine Barje.

Jubilant Javornik je začel čebelariti že v zgodnji mladosti. Pred 41. leti se je zbralo na pobudo takratnega šolskega upravitelja Grčarja 23 barjanskih čebelarjev, ki so ustanovili svojo čebelarško družino. Javornik je bil izbran za podpredsednika. S svojim toplim odnosom do ljudi, posebno do mladine, je znal prenašati ljubezen do čebel na mladi rod, posebno še na svoja sinova. Svoje bogate izkušnje rad posreduje posebno mlajšim čebelarjem.

Želimo mu še mnogo toplih dni in sladkega medu!

Barjanski čebelarji

IVAN TRUNKL

V mesecu maju, ko narava in z njo čebelice najbolj zaživijo, se je od nas za vedno poslovil naš tovariš in čebelar Ivan Trunkl.

Rodil se je 11. aprila 1892 na Stankovskem. Ko je bil star 15 let, je odšel na delo v Nemčijo. Njegova življenjska

pot se je nadaljevala v rudniku v Trbovljah in Stanovskem. Kakor vsem zavodnim Slovencem, tako tudi njemu ni prizanesla druga svetovna vojna; z družino je bil iznan v Srbijo, od koder se je kljub vsem težavam srečno vrnil. S čebelarstvom se je ukvarjal 45 let.

Ivan je bil svoji družini vzoren mož in skrben oče, nam pa dober stanovski tovariš. Čebelarji mu želimo miren počitek v rodni zemlji, njegovim domačim pa izrekamo iskreno sožalje.

Cebelarstva družina Poljčane

LADISLAV SADAR

Ni še poteklo leto dni, odkar je čebelarstvo Litija na veličastnem taboru razvilo svoj prapor, že so naši čebelarji s tem praporom pospremili k večnemu počitku moža, ki je bil kot vnet prijatelj čebel ter zvest član naše organizacije znan po vsem prostranem Zasavju. Ziva priča njegove popularnosti je velika množica, ki se je od blizu in od daleč zbrala k pogrebu! Ker je bil po poklicu rudarski nadzornik, mu je v slovo zaigrala zagorska rudarska godba več ganljivih žalostink. V imenu čebelarjev se je od pokojnika poslovil ob odprtem grobu Ivan Vrtačnik z izčrpnim govorom.

Le nekaj tednov mu je manjkalo, da bi slavil svojo 70-letnico. Rojen je bil 23. aprila 1904 v Zagorju, umrl pa je 29. marca 1974 na Savi pri Litiji, kjer

je v miru in zadovoljstvu užival svoj pokoj in gojil čebele. Tam je tudi pokopan. Doletela ga je nagla smrt — kap: malo prej je še delal v ulnjaku in se veselil pomladi, ko pa se je vrnil v hišo, je omahnil in se zgrudil.

Čebelariti je začel takoj, ko se je za stalno naselil na Savi. Ker je skrbel za čebele prav po očetovsko, so mu odlično uspevale. Ulnjak je imel vedno poln, pa tudi slabe letine mu niso prišle do živoga. Vse težave je premagoval s svojo zvesto ljubeznijo do čebel. Kakor je bil delaven v ulnjaku, tako je bil agilen tudi v čebelarskem društvu. Njegova nenadna smrt pomeni občutno izgubo ne le za njegov dom in njegove čebele, temveč tudi za vso našo organizacijo.

F. G.

FRANC GROBOVŠEK

Neizprosni so zakoni narave. Umreti mora vse, kar se je rodilo. Tako smo se dne 10. 2. 1974 poslovili od najbolj priznanega čebelarja, ki je bil več kot pol stoletja v ospredju naprednega čebelarstva v svojem rojstnem kraju.

Ze v zgodnji mladosti je pričel čebelariti in jim ostal zvest vse svoje življenje. Po osvoboditvi je bil ustanovitelj čebelarske družine Podnart in bil njen predsednik od ustanovitve dalje. Kot izkušen čebelar je razdal čebelarjem svojo bogato znanje. Za svoje nesebično delo v čebelarski organizaciji, katere član je bil več kot 50 let, je prejel priznanje Antona Janše II. stopnje.

Tiho in mirno, kakor je bilo njegovo življenje, je odšel od nas. Spomin nanj nam bo ostal vedno svetel in živ. Ob njegovem grobu so se mu čebelarji zahvalili za vse, kar je storil za napredek čebelarstva v svojem kraju. Mirno počivaj v domači zemlji, tako blizu svojih čebelic!

Čebelarstva družina Podnart

PRODAM

zložljiv čebelnjak za prevažanje na pašo za 24 AŽ panjev. Čebelnjak je v zelo dobrem stanju, ima štiridelno streho prevlečeno s pločevino in se da zakleniti. Je izdelan po načrtu kot so jih svojčas izdelovali na Vrhniki. Janko Belec, Ljutomer, Lendavska c. 5.

zaradi onemoglosti 60 naseljenih AŽ-panjev, od teh 40 desetsatarjev s pitalniki, ki se nameščajo tudi na okenca medišča; vse je skoraj novo in skoraj polovica s po dvema družinama. Ostali so devet-satarji, dobro ohranjeni in sposobni za vsako prevažanje. Satje v teh panjih se je redno letno obnavljalo. Prodajam za skupno ceno 50.000 dinarjev.

Ti panji so zdaj na lipovi paši; torej lepa priložnost za interesenta.

Najboljšemu ponudniku dam vse dobro ohranjene letnike Slovenskega čebelarja od 1922. leta do danes, kakor tudi oba dela knjige Sodobno čebelarstvo. JOŽE STANTIČ, 65293 VOLČJA DRAGA 7.

zaradi onemoglosti 60 naseljenih AŽ-panjev, od teh 40 desetsatarjev s pitalniki, ki se nameščajo tudi na okenca medišča; vse skoraj novo in skoraj polovica s po dvema družinama. Ostali so devet-satarji, dobro ohranjeni in sposobni za vsako prevažanje. Satje v teh panjih se je redno letno obnavljalo — za skupno ceno 50.000 dinarjev.

Ti panji so zdaj na lipovi paši; torej lepa priložnost za interesenta.

Najboljšemu ponudniku dam vse letnike Slovenskega čebelarja od 1922. leta do danes, dobro in čisto ohranjene in tudi oba dela knjige Sodobno čebelarstvo. JOŽE STANTIČ, 65293 Volčja draga št. 7

Zaradi bolezni ugodno prodajam 12 naseljenih in 5 nenaseljenih amerikancev ter 17 naseljenih AŽ-panjev. JOŽE VALENCIČ, PREKOMORSKIH BRIGAD 88, 62212 SEM-PETER PRI GORICI.

roje na satju mere AŽ in LR prodaj JOŽE BREČKO, 62319 POLJČANE 118.

15 praznih AŽ-panjev na devet satov; panji so še malo rabljeni. FRANC PIPAN, SKARUČNA 40, 61217 VODICE (nad Ljubljano).

21 novih naseljenih AŽ-panjev z mladimi maticami. Zložljiv čebelnjak za 21 panjev. FRANC LANGERHOLC, STARA LOKA 139, 64220 SKOFJA LOKA.

ZAMENJAM

AŽ-matičarja za navadnega (izdelave Grom). RAMOVŽ, PAVLOVČEVA 100-C (Stožice) 61000 Ljubljana.

OBVESTILO ČEBELARJEM

Mizarski mojster STANKO PRAPROTNIK, HUM 32, 62270 ORMOZ, izdeluje AŽ panje na 10 satov. Priporoča se za naročila; za kvaliteto in rok dobave se pogodbeno veže.

Z NABIRANJEM OGLASOV ZA NAŠE GLASILO BOMO PRIPOMOGLI K ZBOLJŠANJU SLOVENSKEGA ČEBELARJA!

Pivovarna Laško

**PRIPOROČA IN NUDI
SVOJA VISOKOKVALITETNA PIVA**

**ZAHTEVAJTE POVSOD
NAŠE PROIZVODE:**

**12 % SVETLO, ZLATOROG PIVO
IN SPECIALNO 18 % PIVO
»JUBILEJNIK«**

Pivovarna Laško